

Nul-toets Code Pensioenfondsen

Eindrapport

Opdrachtgever: Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen

Rotterdam, 10 februari 2015

Nul-toets Code Pensioenfondsen

Eindrapport

Opdrachtgever: Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen

Lisa van Beek
Wim Spit

Rotterdam, 10 februari 2015

Over Ecorys

Met ons werk willen we een zinvolle bijdrage leveren aan maatschappelijke thema's. Wij bieden wereldwijd onderzoek, advies en projectmanagement en zijn gespecialiseerd in economische, maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkeling. We richten ons met name op complexe markt-, beleids- en managementvraagstukken en bieden opdrachtgevers in de publieke, private en not-for-profitsectoren een uniek perspectief en hoogwaardige oplossingen. We zijn trots op onze 85-jarige bedrijfsgeschiedenis. Onze belangrijkste werkgebieden zijn: economie en concurrentiekracht; regio's, steden en vastgoed; energie en water; transport en mobiliteit; sociaal beleid, bestuur, onderwijs, en gezondheidszorg. Wij hechten grote waarde aan onze onafhankelijkheid, integriteit en samenwerkingspartners. Ecorys-medewerkers zijn betrokken experts met ruime ervaring in de academische wereld en adviespraktijk, die hun kennis en best practices binnen het bedrijf en met internationale samenwerkingspartners delen.

Ecorys voert een actief MVO-beleid en heeft een ISO14001-certificaat, de internationale standaard voor milieumanagementsystemen. Onze doelen op het gebied van duurzame bedrijfsvoering zijn vertaald in ons bedrijfsbeleid en in praktische maatregelen gericht op mensen, milieu en opbrengst. Zo gebruiken we 100% groene stroom, kopen we onze CO₂-uitstoot af, stimuleren we het ov-gebruik onder onze medewerkers, en printen we onze documenten op FSC- of PEFC-gecertificeerd papier. Door deze acties is onze CO₂-voetafdruk sinds 2007 met ca. 80% afgenomen.

ECORYS Nederland B.V.
Watermanweg 44
3067 GG Rotterdam

Postbus 4175
3006 AD Rotterdam
Nederland

T 010 453 88 00
F 010 453 07 68
E netherlands@ecorys.com
K.v.K. nr. 24316726

W www.ecorys.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
Aanleiding en doel onderzoek	5
Algemeen beeld	5
Specifieke bevindingen per thema	6
Aanbevelingen	7
1 Inleiding	9
1.1 Achtergrond	9
1.2 Doel van het onderzoek	9
1.3 Afbakening	10
2 Aanpak	11
2.1 Inleiding	11
2.2 Werkwijze	11
2.2.1 Methodiek	11
Vastlegging scoremethodiek	11
Dataverzameling	12
Aantal fondsen	12
2.2.2 Beoordeling en rapportage	12
2.3 Leeswijzer	13
3 Profiel pensioenfondsen	15
4 Analyse normen	19
4.1 Inleiding	19
4.2 Verantwoording afleggen	20
4.3 Integraal risicomanagement	25
4.4 Communicatie en transparantie	26
4.5 Verantwoord beleggen	27
4.6 Uitvoering, uitbesteding en kosten	28
4.7 Rol accountant en actuaris	34
4.8 Klachten en geschillen	35
4.9 Melding onregelmatigheden	36
4.10 Benoeming, ontslag en schorsing	38
4.11 Geschiktheid	40
4.12 Diversiteit	44
4.13 Integer handelen	48
4.14 Beloningsbeleid	51
5 Mogelijke verbeterpunten	57

Samenvatting

Aanleiding en doel onderzoek

De Code Pensioenfondsen is in 2014 van kracht geworden. De Code bevat bepalingen over het functioneren van de verschillende organen binnen een pensioenfonds en daaraan gekoppelde thema's. Doel van de Code is om een goede uitvoering van de drie bestuurlijke kernfuncties te stimuleren: besturen, toezicht houden en verantwoording afleggen over wat het pensioenfonds gepland en gerealiseerd heeft.

Deze rapportage doet verslag van een eerste toetsing op de rapportage door de pensioenfondsen met betrekking tot een aantal door de Monitoringcommissie Pensioenfondsen geselecteerde normen van de Code. Het doel van de nul-toets is een eerste inzicht te verkrijgen in de mate waarin pensioenfondsen eind 2014 in hun publieke uitingen melding maken van naleving van de geselecteerde normen van de Code.

Het rapporteren over de naleving van de Code is pas per 1 juli 2014 verplicht. De naleving hoeft derhalve nog niet tot uiting te komen in de jaarverslagen over 2013. Om die reden betreft het hier een nul-toets.

De nul-toets is uitgevoerd op de jaarverslagen en, waar relevant, op aanvullende publieke informatie (websites) van 222 pensioenfondsen die lid zijn van de Pensioenfederatie. Deze fondsen dekken tezamen ruim 95% van de gehele sector af in termen van vermogen en aangesloten deelnemers.

De toets omvat 34 van de 83 normen van de Code. Deze selectie is gebaseerd op overwegingen van efficiency en bruikbaarheid, en is gemaakt door de Monitoringcommissie.

Algemeen beeld

Het algemene beeld dat uit de nul-toets naar voren komt is dat pensioenfondsen op ruim de helft van de getoetste normen nu al zodanig rapporteren dat de verschillende elementen van de normen grotendeels worden afgedekt.

Dit betreft met name de thema's *Verantwoording afleggen*, *Integraal risicomanagement*, *Communicatie en transparantie* en *Verantwoord beleggen*. Overigens kan de rapportage over deze thema's in veel gevallen wel completer en scherper worden geformuleerd dan momenteel het geval is.

Ook met betrekking tot de thema's *Klachten en geschillen* en *Beloningsbeleid* komt uit de rapportages naar voren dat de normen door het merendeel van de fondsen worden nageleefd. In deze twee gevallen ontstaat dat beeld echter vooral impliciet, omdat er geen sprake is van (extra) beloningen of omdat er geen klachten zijn binnengekomen.

Voor een minderheid van de normen is uit de beschikbare rapportages niet goed op te maken of ze al worden gevolgd. De rapportages geven op deze thema's een gemengd beeld: sommige

elementen worden geheel of gedeeltelijk benoemd, andere in het geheel niet. Dit geldt met name voor thema's *Uitvoering, uitbesteding en kosten; Benoeming, ontslag en schorsing; Geschiktheid en Integer handelen*. Hiermee is niet gezegd dat pensioenfondsen op deze punten niet goed presteren, maar wel dat ze niet volledig rapporteren over hun handelen.

Op een derde set thema's van de Code is de rapportage door pensioenfondsen nog zeer beperkt. Het gaat dan om normen die te maken hebben met *Rol accountant en actuaris, Melding onregelmatigheden* en *Diversiteit*. Uit de beperktheid van de rapportage hierover is niet op te maken of deze normen worden nageleefd, al lijkt dat met name in het geval van *Melding onregelmatigheden* en *Diversiteit* maar in beperkte mate het geval te zijn.

Grotere fondsen zijn iets completer in rapportage

Indien de mate waarin in de rapportages de onderwerpen van de normen worden afgedekt wordt beschouwd in het licht van de omvang van de pensioenfondsen, blijkt dat de fondsen met een pensioenvermogen van meer dan €0,5 mld. in het algemeen een completere rapportage laten zien dan de fondsen met een pensioenvermogen kleiner dan €0,5 mld. De verschillen tussen de verschillende grootteklassen in de mate waarin de onderwerpen van de Code worden behandeld zijn echter niet heel groot.

Specifieke bevindingen per thema

De bevindingen over de rapportage over de Code naar thema:

Thema Verantwoording afleggen

De vier getoetste normen van het thema *Verantwoording afleggen* worden door de meeste fondsen grotendeels afgedekt. Wel stellen de normen enkele nieuwe richtlijnen die nog niet allemaal in de rapportage van de fondsen zijn verwerkt. Zo heeft nog niet elk pensioenfonds een visie en missie opgesteld en wordt in de jaarverslagen niet altijd een volledig inzicht gegeven in de belangenafweging en de risico's van belanghebbenden op korte en lange termijn. Het merendeel van de fondsen geeft wel volledig inzicht in de kosten van uitvoering.

Thema Integraal risicomanagement

De fondsen geven in het algemeen uitgebreid inzicht in de verschillende risico's waar ze mee te maken hebben en in de wijze van beheersing van deze risico's. De fondsen rapporteren echter lang niet altijd dat een risicoafweging wordt gemaakt bij de besluitvorming over beleid en dat deze afweging wordt vastgelegd.

Thema Communicatie en transparantie

De meeste fondsen hebben een communicatiebeleid dat minimaal is gericht op het adequaat informeren van de deelnemers. Het bevorderen van het pensioenbewustzijn en van de dialoog met het bestuur over het beleid zijn lang niet altijd als specifiek doel benoemd in het beleid.

Thema Verantwoord beleggen

Het merendeel van de fondsen benoemt het thema verantwoord beleggen in zijn jaarverslag.

Thema Uitvoering, uitbesteding en kosten

Op sommige aspecten van de normen van dit thema gaan jaarverslagen uitvoerig in (zoals de taakverdeling, sturing & controle en evaluatie), maar over andere normen wordt nauwelijks

gerapporteerd. Met name wordt weinig gerapporteerd over de eisen die fondsen stellen aan hun uitvoerders ten aanzien van beloningsbeleid en van het hebben van een klokkenluidersregeling.

Thema Rol accountant en actuaris

Bijna geen van de fondsen rapporteert in het jaarverslag over een evaluatie van het functioneren van de accountant en actuaris.

Thema Klachten en geschillen

Het merendeel van de fondsen rapporteert te beschikken over een klachten- en geschillenregeling.

Thema Melding onregelmatigheden

Een zeer kleine groep fondsen geeft aan te beschikken over een klokkenluidersregeling.

Thema Benoeming, ontslag en schorsing

Over de normen van het thema Benoeming, ontslag en schorsing wordt maar in beperkte mate gerapporteerd in openbare documenten. De mate van naleving van de normen van de Code op dit punt is daarmee lastig vast te stellen.

Thema Geschiktheid

Over de normen die raken aan het thema Geschiktheid wordt momenteel in beperkte mate gerapporteerd door de fondsen. Wel wordt veelal beschreven dat bestuursleden en anderen opleidingen volgen, maar over het bestaan en de inhoud van profielschetsen en competentievisies is minder duidelijkheid. Ook de rapportage over de zelfevaluatie van het bestuur is veelal niet volledig in overeenstemming met de vereisten van de norm.

Thema Diversiteit

Pensioenfondsen rapporteren in zeer beperkte mate over het thema diversiteit. In de rapportage over de mate van complementariteit van bestuurders en leden van het Verantwoordingsorgaan, alsmede op het gebied van diversiteit van de samenstelling van deze organen (jongere generatie, vrouwen), zijn nog belangrijke stappen te zetten.

Thema Integer handelen

De rapportage over het thema Integer handelen in de openbare stukken is momenteel beperkt. De rapportage van de compliance officer zou hier een belangrijke rol in kunnen spelen.

Thema Beloningsbeleid

Omdat veel ondernemingspensioenfondsen geen beloning verstrekken aan hun bestuurders en toezichthouders, voldoen zij impliciet aan het merendeel van de getoetste normen van het thema Beloningsbeleid. Echter, niet duidelijk is of de beloning van de bestuurders daarmee passend is.

Fondsen die wel een beloningsbeleid kennen zijn in veel gevallen niet volledig in hun rapportage over de verschillende aspecten die in de normen van de Code worden benoemd.

Aanbevelingen

Met het oog op toekomstige toetsing van de naleving van de Code Pensioenfondsen doen we de volgende aanbevelingen aan de Monitoringcommissie:

- Maak de omschrijving van de normen waar mogelijk meetbaar. Sommige normen zijn zodanig geformuleerd dat het niet eenduidig is vast te stellen of een rapportage er aan voldoet;
- Maak vooraf duidelijk aan welke eisen de rapportage over de naleving moet voldoen. Momenteel is niet voor elke norm duidelijk waaraan een fonds minimaal moet voldoen om de normen van de Code na te volgen. Is een simpel statement van het bestuur voldoende of dient het statement te worden onderbouwd en, zo ja, hoe?
- Benoem waar mogelijk een rol voor intern toezicht, verantwoordingsorgaan/ belanghebbendenorgaan of compliance officer in de beoordeling of de normen van de Code in voldoende mate zijn nageleefd. De bevindingen van deze organen kunnen via het verslag van deze instanties in het jaarverslag van het fonds worden gemeld.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

De Code Pensioenfondsen, die in september 2013 is vastgesteld, bevat bepalingen over het functioneren van de verschillende organen binnen een fonds¹ en de daaraan gekoppelde thema's. Doel van de Code is om een goede uitvoering van de drie bestuurlijke kernfuncties te stimuleren: besturen, toezicht houden en verantwoording afleggen over wat het pensioenfonds gepland en gerealiseerd heeft. Een goede scheiding van verantwoordelijkheden, met een systeem van 'checks and balances', is dan van belang.

De Code is in de wet verankerd en laat ruimte voor de eigen verantwoordelijkheid van het bestuur. Pensioenfondsen mogen de Code naleven volgens het 'pas-toe-of-leg-uit' beginsel.

1.2 Doel van het onderzoek

Voorliggende rapportage beschrijft de bevindingen van de nul-toets op toepassing van een aantal geselecteerde normen van de Code. Het doel van de nul-toets is een eerste inzicht te verkrijgen in de mate waarin pensioenfondsen eind 2014 in hun publieke uitingen melding maken van naleving van de geselecteerde normen.

Het onderzoek gaat **niet** in op de vraag of de rapportage over de naleving inhoudelijk voldoet aan de normen van de Code. Wel is getoetst of alle onderwerpen die in de verschillende normen worden genoemd in de publieke uitingen worden geadresseerd. Met andere woorden: primair is getoetst of alle aspecten van de geselecteerde normen worden beschreven, niet of de inhoud van de beschrijving voldoet aan de Code.

Ondanks dit uitgangspunt is voor sommige normen een beoordeling van de mate van afdekking in de rapportage niet mogelijk gebleken zonder een licht inhoudelijke toets. Voor de desbetreffende normen is dit in de tekst vermeld.

Naleving van de Code is pas sinds 1 juli 2014 wettelijk verplicht. Dit betekent dat de Code nog niet tot uiting hoeft te komen in de jaarverslagen over 2013; deze zijn immers voor 1 juli 2014 opgesteld. Echter, naleving van de Code kan eind 2014 al wel beschreven zijn op de website van het fonds of in documenten die eind 2014 via de website openbaar toegankelijk zijn.

Alhoewel rapportage over de naleving van de Code pas in 2014 verplicht is geworden, is de inhoud van de normen niet volledig nieuw voor pensioenfondsen. In december 2005 bracht de Stichting van de Arbeid (STAR) al de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur (*Pension Fund Governance*) uit. Deze principes zijn 1 januari 2006 van kracht geworden. Pensioenfondsen kregen twee jaar de tijd om de principes in de eigen situatie toe te passen; vanaf 1 januari 2008 dienden de fondsen aan alle principes te voldoen. In deze principes worden diverse onderwerpen van de huidige Code geadresseerd. Pensioenfondsen zijn derhalve al gewend te rapporteren over de naleving van deze principes.

¹ Onder organen van een pensioenfonds wordt, al naar gelang het geldende bestuursmodel, verstaan: het bestuur; de eventuele raad van toezicht of visitatiecommissie; het verantwoordingsorgaan of belanghebbendenorgaan.

1.3 Afbakening

De Monitoringcommissie heeft 34 (van de 83) normen geselecteerd voor deze nul-toets. De selectie is gebaseerd op overwegingen van efficiency en bruikbaarheid. De 34 normen dekken het merendeel van de thema's van de Code af.

Deze nul-toets heeft alleen betrekking op de 258 pensioenfondsen die per begin november 2014 lid waren van de Pensioenfederatie. De overige (circa 100) pensioenfondsen die onder toezicht staan van De Nederlandsche Bank, maar geen lid zijn van de federatie, zijn niet meegenomen in de toets.

De inventarisatie beperkt zich tot het jaarverslag en (indien aanwezig en voor zover openbaar toegankelijk) de websitepagina's van de fondsen. Vanwege de korte doorlooptijd van het onderzoek, zijn de (eventueel) van de websites te downloaden documenten niet in het onderzoek betrokken.

De Monitoringcommissie heeft voor deze toetsing gekozen voor een onderzoek op basis van openbare bronnen. Er hebben geen interviews plaatsgevonden met fondsbestuurders of uitvoerenden. Niet-openbaar toegankelijke documenten, zoals de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) of notulen van bestuursvergaderingen, zijn niet opgevraagd bij de fondsen.

2 Aanpak

2.1 Inleiding

Geen strikte ja/nee toetsing

Bij de naleving van een code gaat het veelal om procedures en processen ten aanzien van gedrag. Het toetsen van die naleving betekent dan ook dat het navolgen van deze procedures en processen in kaart gebracht dient te worden. Een toetsing richt zich enerzijds op de naleving zelf en anderzijds op de vastlegging daarvan.

Doel van deze nul-toets is primair om de vastlegging in kaart te brengen, niet de mate waarin de geselecteerde normen van de Code inhoudelijk zijn gevolgd. Met andere woorden: de vraag “of” is vastgelegd dat de normen worden gevolgd staat centraal, niet “hoe” de normen zijn gevolgd.

Ondanks dit uitgangspunt is in dit onderzoek in beperkte mate ook het antwoord op de ‘hoe’-vraag meegenomen. De reden daarvoor is dat een strikte ja/nee beoordeling van de vastlegging tot een ongenueanceerd en daarmee foutief beeld zou kunnen leiden. Immers, fondsen waren tot 1 juli 2014 niet verplicht in hun jaarverslag melding te maken van de mate van naleving van de Code, ook in geval ze de normen inhoudelijk wel volgen. Daarnaast gaat de Code verder dan de Principes uit 2006 en hanteert ze nieuwe of andere termen. Het niet strikt benoemen van deze termen betekent dan nog niet dat het handelen van het fonds niet conform de geest van de Code is.

Vandaar dat in deze nul-toets gekozen is voor een mix van een toets op **feitelijkheid** (de ‘of’-vraag: is er sprake van vastlegging?) en een toets op **oordeel** (de ‘hoe’ vraag: is de wijze van vastlegging afdoende?).

Rapportagenormen

Om tot een kwalitatief goede toetsing te komen is vooraf per norm duidelijk omschreven waaraan de vastlegging door het fonds minimaal moet voldoen om de “of”-vraag bevestigend te kunnen beantwoorden. Bij een positief oordeel op de “of” vraag is vervolgens vastgesteld of de rapportage over de norm volledig dekkend is of dat deze slechts een gedeelte van de norm afdekt.

De beoordeelde normen zijn dus nader uitgewerkt in rapportageprofielen. Aan de hand van deze nadere uitwerking is vervolgens per norm beoordeeld welk profiel het meest passend is.

2.2 Werkwijze

2.2.1 *Methodiek*

Vastlegging scoremethodiek

Op basis van de hiervoor beschreven overwegingen hebben we de volgende aanpak gehanteerd. In de analyse toetsen we de naleving van de Code in twee stappen. De eerste stap betreft de vraag of in de verslaglegging al dan niet aandacht is besteed aan het onderwerp van de norm. De antwoordmogelijkheden zijn ‘Ja’ of ‘Nee’. Bij een positief antwoord is vervolgens in de tweede stap getoetst of de vastlegging van de norm voldoende dekkend is. Daarbij zijn, al naar gelang de inhoud van de norm, maximaal vier opties mogelijk:

- **Beperkt:** het onderwerp van de norm wordt wel benoemd, maar het onderwerp wordt niet in voldoende mate beschreven om een beoordeling mogelijk te maken;

- **Gedeeltelijk:** het onderwerp van de norm wordt beschreven, maar de beschrijving dekt niet alle aspecten van de norm af;
- **Volledig:** het onderwerp van de norm wordt beschreven en alle aspecten van de norm worden benoemd;
- **Afwijkend:** het fonds geeft aan waarom het niet aan alle aspecten van de norm voldoet.

Dataverzameling

De meeste jaarverslagen zijn ons via de Pensioenfederatie ter beschikking gesteld. Voor een zestal fondsen is het jaarverslag 2013 via de website ingezien.

Aantal fondsen

De verslaglegging van de normen is voor in totaal 222 fondsen getoetst. Al deze fondsen waren in november 2014 lid van de Pensioenfederatie. De jaarverslagen van de overige 36 leden van de federatie zijn om uiteenlopende redenen niet meegenomen in de analyse. In de meeste gevallen (29) was dit omdat het jaarverslag 2013 niet beschikbaar was (bij de Pensioenfederatie, of op internet). In zes gevallen is het betreffende fonds buiten beschouwing gelaten omdat het eind 2013 in liquidatie was. Eén geval betrof een levensverzekeringsmaatschappij.

2.2.2 Beoordeling en rapportage

Bij de beoordeling is gebruik gemaakt van een standaard format, zodat de rapportage voor elk fonds uniform plaatsvindt en onderlinge vergelijking van de beoordeling mogelijk is. Dit standaardformat is in Excel uitgewerkt. Deze wijze van vastlegging maakt het niet alleen mogelijk om de analyse uit te voeren en de tabellen op te stellen, maar tevens dat de toets navolgbaar en (in de toekomst) herhaalbaar is.

Per fonds is in dit standaardformat het volgende vastgelegd:

1. Constatie met betrekking tot de rapportage over naleving van elk van de 34 normen (ja/nee);
2. De beoordeling op elk van de 34 normen (beperkt/gedeeltelijk/volledig/afwijkend);
3. De bron waarop de toekenning van de mate van toepassing van de normen is gebaseerd (met vermelding paginanummer jaarverslag, website);
4. Waar mogelijk en relevant: een toelichting op de beoordeling van de normen. Dit kan een gekopieerd stukje tekst zijn uit het jaarverslag of de verwijzing naar een bepaalde paragraaf of een nadere toelichting op de beoordeling.

Tevens zijn algemene karakteristieken van de fondsen geregistreerd:

- a. type fonds: ondernemingspensioenfonds, bedrijfstakpensioenfonds, beroepspensioenfonds;
- b. of het fonds al dan niet herverzekerd is;
- c. de grootteklasse van het fonds (conform systematiek van DNB);
- d. het pensioenvermogen;
- e. de technische voorziening;
- f. de dekkingsgraad;
- g. het aantal actieve en gewezen deelnemers, pensioengerechtigden.

Voorliggende overkoepelende rapportage is opgesteld op basis van de input uit de uniforme overzichten per pensioenfonds. We rapporteren per thema van de Code over de aandacht voor naleving door de fondsen van de geselecteerde normen.

2.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 3 geeft een samenvattend overzicht van de pensioenfondsen in de nul-toets. We presenteren onder andere de omvang van de verplichtingen en de pensioenvermogens en de indeling naar type fonds. Ook beschrijven we de indeling naar omvang zoals die in de rest van de analyse wordt gehanteerd.

In hoofdstuk 4 gaan we per thema van de Code in op de beoordeling van de rapportage over de naleving van de normen.

In hoofdstuk 5 beschrijven we enkele conclusies en doen we aanbevelingen voor de toekomstige toetsing van de naleving van de Code.

3 Profiel pensioenfondsen

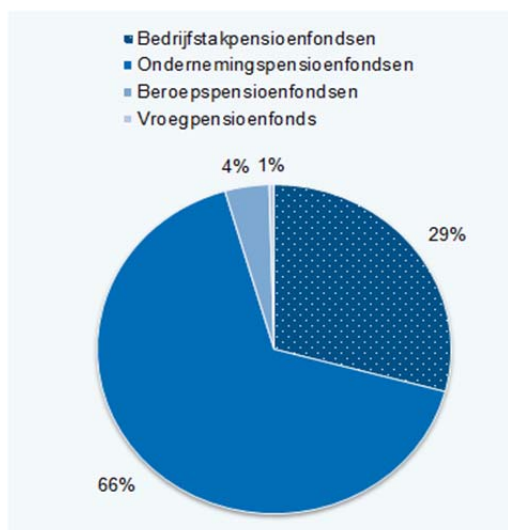
De 222 pensioenfondsen vertegenwoordigen ruim 95 procent van het pensioenvermogen, de pensioenverplichtingen en de deelnemers in alle pensioenfondsen die onder toezicht staan van De Nederlandsche Bank.

Tabel 3.1 Representativiteit van de 222 fondsen

	Pensioen- vermogen (mld Euro)	Technische Voorziening (mld Euro)	Actieve deelnemers (mln)	Pensioen- Gerechtigden (mln)	Gewezen deelnemers (mln)
Selectie	937	853	5,3	3,1	8,5
Totaal DNB	953	867	5,7	3,1	8,9
%	98%	98%	92%	100%	96%

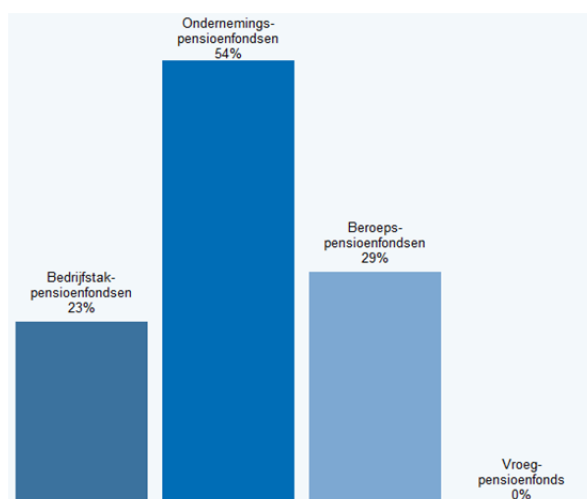
Bron: Ecorys, DNB.

Figuur 3.1 Type fonds

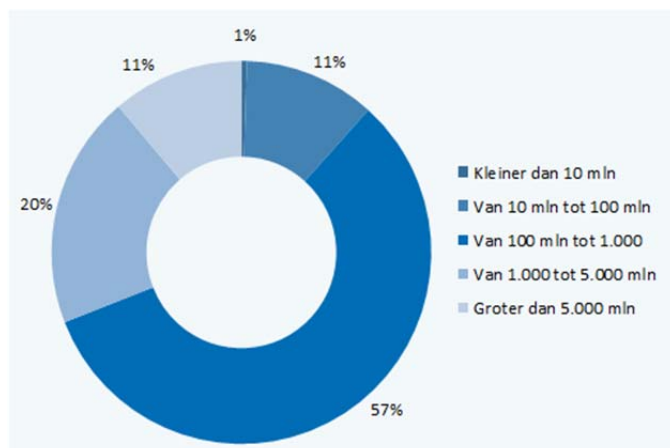
Een ruime meerderheid van de 222 pensioenfondsen is een ondernemingspensioenfonds (66 procent). Minder dan een derde is een bedrijfstakpensioenfonds. In de resterende gevallen betreft het een beroepspensioenfonds of (in één geval) een vroegpensioenfonds.

Figuur 3.2 Percentage fondsen dat is herverzekerd naar type

Van de 222 fondsen is circa 30 procent herverzekerd. Van de ondernemingspensioenfondsen is ruim de helft herverzekerd. Bij de andere type fondsen is dat deel 20 tot 30 procent.

Figuur 3.3 Pensioenfondsen naar grootteklasse

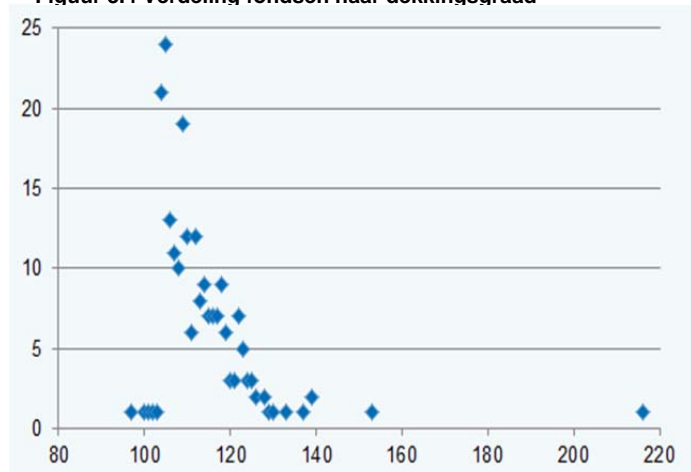
Een ruime meerderheid van de pensioenfondsen heeft een vermogen tussen de 100 en 1.000 miljoen euro. Er is slechts één (in 2013 opgericht) pensioenfonds getoetst dat eind 2013 een vermogen had dat minder was dan 10 miljoen euro. Omdat het maar om een fonds gaat is dit fonds in navolgende overzichten tot grootteklasse 2 gerekend.

In tabel 3.2 is de percentuele verdeling te zien van het type pensioenfonds naar grootteklasse. De beroepspensioenfondsen zijn relatief gezien groter dan de andere typen.

Tabel 3.2 Type pensioenfonds naar grootte klasse

	Kleiner dan 10 mln	Van 10 mln tot 100 mln	Van 100 mln tot 1.000	Van 1.000 tot 5.000 mln	Groter dan 5.000 mln
Bedrijfstakpensioenfondsen	0%	5%	49%	28%	18%
Ondernemingspensioenfondsen	1%	15%	62%	15%	7%
Beroepspensioenfondsen	0%	0%	33%	44%	22%
Vroegpensioenfondsen	0%	0%	100%	0%	0%

Figuur 3.4 Verdeling fondsen naar dekkingsgraad

De belangrijkste graadmeter voor de financiële situatie van een pensioenfonds is de dekkingsgraad. Bijgaande figuur laat zien dat de meeste fondsen eind 2013 een dekkingsgraad tussen 100 en 120 procent kenden. Een enkel fonds zat onder de 100 procent. De overheid vereist een minimale dekkingsgraad (veelal rond 104 procent) om er zeker van te kunnen zijn dat het fonds in staat is om de pensioenen nu en in de

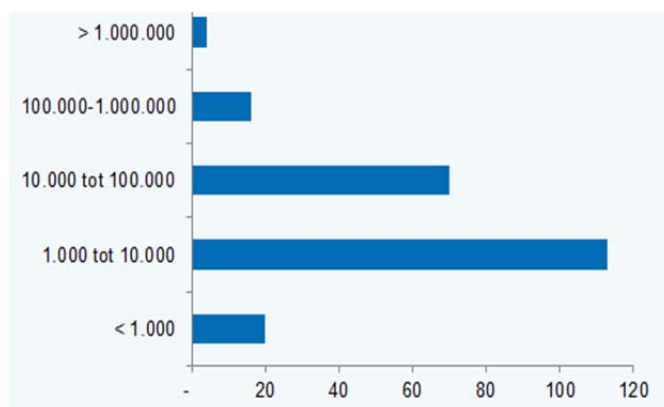
toekomst uit te betalen. Een derde van de fondsen heeft een dekkingsgraad van 115 procent of meer; 12 procent van de getoetste fondsen had eind 2013 een dekkingsgraad onder de 105 procent.

Tabel 3.3 laat zien dat de gemiddelde dekkingsgraad voor de kleine fondsen hoger ligt dan voor de grotere fondsen:

Tabel 3.3 Dekkingsgraad naar grootte klasse

	Dekkingsgraad
GK2	117%
GK3	111%
GK4	113%
GK5	109%
TOTAAL	110%

Figuur 3.5 Aantallen deelnemers en pensioengerechtigden per fonds

De pensioenfondsen verschillen sterk in omvang. Het kleinste fonds heeft slechts 231 deelnemers en pensioengerechtigden (139 actieven, 72 gewezen deelnemers en 20 pensioengerechtigden). Het grootste fonds heeft 2,8 mln deelnemers en pensioengerechtigden, waaronder 0,8 mln pensioengerechtigden en 1,1 mln actieve deelnemers. De helft van de fondsen heeft tussen de 1.000 en 10.000 deelnemers en

pensioengerechtigden.

Uitgesplitst naar grootte klasse ontstaat het volgende beeld:

Tabel 3.4 Verdeling van het aantal (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden per grootte klasse

	Actief	Gewezen	Pensioengerechtigd
GK2	38%	40%	22%
GK3	27%	62%	11%
GK4	26%	62%	12%
GK5	34%	45%	21%
TOTAAL	51%	31%	18%

4 Analyse normen

4.1 Inleiding

De Code omvat 84 normen die zijn onderverdeeld in twee groepen van in totaal 19 thema's. De nul-toets omvat niet alle normen. De Monitoringcommissie heeft 34 normen geselecteerd voor de nul-toets, waarmee 13 thema's worden geadresseerd:

Thema	Geselecteerde normen Code
Algemeen	
Taken en werkwijze bestuur	Geen normen geselecteerd
Taken en werkwijze belanghebbendenorgaan	Geen normen geselecteerd
Taken en werkwijze intern toezicht	Geen normen geselecteerd
Verantwoording afleggen	18, 19, 20 en 21
Integraal risicomanagement	24
Communicatie en transparantie	25
Verantwoord beleggen	27
Uitvoering, uitbesteding en kosten	31, 33, 34, 35, 36 en 37
Rol accountant en actuaris	39
Klachten en geschillen	41
Melding onregelmatigheden	43 en 44
Inrichting en organisatie	
Benoeming, ontslag en schorsing	45 en 47
Geschiktheid	49, 50, 51 en 56
Stemverhoudingen	Geen normen geselecteerd
Zittingsduur en herbenoeming	Geen normen geselecteerd een
Diversiteit	65, 66, 67 en 68
Integer handelen	74, 75 en 76
Beloningsbeleid	77, 78, 79 en 81
Compliance	Geen normen geselecteerd

Navolgende paragrafen beschrijven per themaveld de bevindingen voor de getoetste normen.

4.2 Verantwoording afleggen

Norm 18

Het bestuur beschrijft in het jaarverslag helder en duidelijk de missie, visie en strategie van het pensioenfonds. Ook beschrijft het bestuur hierin of en in hoeverre het pensioenfonds de gestelde doelen heeft bereikt.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn de volgende niveaus onderscheiden:

- NIET:** Het fonds rapporteert niet over het beleid en de bereikte doelen.
- GEDEELTELIJK:** Het fonds rapporteert in het jaarverslag over doelen en bereikte resultaten maar dekt niet alle onderwerpen van de norm.
- VOLLEDIG:** Het fonds beschrijft zowel missie/visie/strategie als het bereiken van doelen in het jaarverslag.

Bevindingen:

Vrijwel alle fondsen beschrijven in hun jaarverslag het doel van de organisatie en meestal wordt ook gerapporteerd over de mate waarin de gestelde doelen in dat verslagjaar zijn bereikt.

Slechts in enkele gevallen wordt in het jaarverslag of op de website expliciet aandacht besteed aan de missie en visie van het fonds. Dit is de reden dat veel fondsen op dit punt niet een Volledig scoren, maar slechts een Gedeeltelijk. Men rapporteert er dus wel over, maar niet met de vereiste mate van volledigheid.

DNB klasse	Niet	Gedeeltelijk	Volledig	Totaal
1 en 2	16%	76%	8%	25
3	15%	79%	6%	128
4	14%	80%	7%	44
5	0%	64%	36%	25
TOTAAL	13%	77%	10%	100%

Norm 19

Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.

Toelichting

De bedoelde verantwoording en het inzicht in de risico's maken in ieder geval deel uit van het jaarverslag, maar kunnen ook op een andere manier worden gecommuniceerd aan belanghebbenden.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn drie niveaus onderscheiden:

NIET:	Er wordt niets gezegd over beleid, beleidskeuzes, de risico's van belanghebbenden, gerealiseerde uitkomsten en de afweging van belangen.
GEDEELTELIJK:	Het jaarverslag geeft wel een (gedeeltelijke) verantwoording van beleid, beleidskeuzes en uitkomsten, maar rapporteert niet over de risico's van belanghebbenden en de belangenafwegingen.
VOLLEDIG:	Het jaarverslag geeft een verantwoording van beleid, beleidskeuzes, uitkomsten, alsmede inzicht in de risico's en de belangenafwegingen die zijn gemaakt.

Bevindingen:

Het bestuursverslag, de kern van het jaarverslag, bestaat in het overgrote deel van de fondsen uit het afleggen van verantwoording over het gevoerde beleid in het licht van de externe ontwikkelingen (wetgeving, ontwikkeling op financiële markten). Veel jaarverslagen beschrijven de verschillende beleidsonderwerpen waarover gediscussieerd en besloten is door het bestuur (naast operationele zaken en externe ontwikkelingen). Echter, lang niet altijd gaat die beschrijving gepaard met een koppeling van de uitkomsten aan de gemaakte keuzes. Het merendeel van de fondsen geeft wel uitgebreid inzicht in de verschillende risico's van het fonds, maar deze worden niet vaak gekoppeld aan de belangen van de belanghebbenden en het ambitieniveau. Met name een rapportage over de gemaakte belangenafweging ontbreekt veelal.

Sommige jaarverslagen bevatten een oordeel van het verantwoordingsorgaan over de mate waarin het bestuur een evenwichtige belangenafweging heeft gemaakt. Indien dit oordeel is opgenomen in het jaarverslag is dit als afdoende gezien voor de rapportage over de belangafweging.

Ook voor deze norm geldt dat er (bijna) geen fondsen deze onderwerpen niet aanroeren in het jaarverslag. Maar slechts een kleine groep fondsen dekt alle onderwerpen van deze norm af.

DNB klasse	Niet	Gedeeltelijk	Volledig	Totaal
1 en 2	4%	88%	8%	25
3	0%	92%	8%	128
4	5%	75%	20%	44
5	0%	64%	36%	25
TOTAAL	1%	85%	14%	100%

Norm 20

Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de kosten van de uitvoering van de pensioenregeling.

Toelichting

Bij de kosten doelen we op de integrale uitvoeringskosten op hoofdlijnen, waarbij we onderscheid maken tussen de kosten van pensioenbeheer, de kosten van vermogensbeheer en de transactiekosten. Een voorbeeld vindt u in de methodiek zoals opgenomen in de Aanbevelingen uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn drie niveaus onderscheiden:

NIET:	Er wordt niets gezegd over de kosten van uitvoering.
GEDEELTELIJK:	De uitvoeringskosten worden wel benoemd, maar er is geen uitsplitsing gemaakt naar de verschillende typen kosten.
VOLLEDIG:	Het jaarverslag bevat een verantwoording van de kosten van uitvoering en geeft een uitsplitsing (op hoofdlijnen).

Bevindingen:

Het overgrote deel van de fondsen rapporteert over de kosten van uitvoering en maakt daarbij onderscheid naar de verschillende typen kosten zoals omschreven in de toelichting op de norm. De kosten worden in bijna alle gevallen zowel in absolute totalen als per deelnemer gerapporteerd.

DNB klasse	Niet	Gedeeltelijk	Volledig	Totaal
1 en 2	4%	28%	68%	25
3	2%	9%	88%	128
4	0%	7%	93%	44
5	0%	0%	100%	25
TOTAAL	2%	10%	88%	100%

Norm 21

Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de gedragscode en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.

De beoordeling van deze norm is op verzoek van de opdrachtgever in twee onderdelen gesplitst. Enerzijds is bekeken of de naleving van de Code is benoemd, anderzijds of er over de evaluatie van het functioneren van het bestuur wordt gerapporteerd. De rapportage over de naleving van de gedragscode is niet apart geanalyseerd.

Beoordeling Code:

Bij de beoordeling van de naleving van de Code is de volgende systematiek gehanteerd:

NIET:	De Code wordt niet genoemd in het jaarverslag.
BEPERKT:	De Code wordt wel genoemd, maar er worden geen acties benoemd in het jaarverslag voor dat specifieke fonds.
GEDEELTELIJK:	De Code wordt genoemd, de acties die benoemd worden betreffen 2014.
VOLLEDIG:	De Code wordt genoemd in het jaarverslag 2013 en er wordt aangegeven dat er aan wordt voldaan, of waarom er op onderdelen wordt afgeweken van de Code.

Bevindingen:

Het merendeel van de fondsen benoemt acties in het jaarverslag 2013 om de naleving van de Code te waarborgen in 2014 of daarover in het jaarverslag 2014 te rapporteren. In circa een vijfde van de gevallen wordt al in jaarverslag 2013 op de naleving van normen van de Code ingegaan. Er zijn echter ook nog diverse (kleine) fondsen die niet ingaan op de Code in hun jaarverslag, of de Code als een externe ontwikkeling beschrijven zonder dat er acties aan worden verbonden voor het fonds.

DNB klasse	Niet	Beperkt	Gedeeltelijk	Volledig	Totaal
1 en 2	16%	12%	52%	20%	25
3	19%	2%	50%	21%	128
4	2%	11%	73%	14%	44
5	4%	12%	68%	16%	25
TOTAAL	14%	11%	57%	18%	100%

Beoordeling evaluatie bestuur:

In de toetsing van de rapportage over de evaluatie van het bestuur zijn vier niveaus onderscheiden, waarbij op verzoek van de Commissie de nadruk heeft gelegen op het onderdeel evaluatie van het functioneren van het bestuur:

NIET:	Het jaarverslag rapporteert in het geheel niet over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.
GEDEELTELIJK:	Het jaarverslag rapporteert wel over een gehouden evaluatie van het functioneren van het bestuur, maar benoemt niet wat er uit de evaluatie is gekomen.
VOLLEDIG:	Het jaarverslag rapporteert over de uitkomsten van de evaluatie van het functioneren van het bestuur.
AFWIJKEND:	Het jaarverslag rapporteert dat de evaluatie niet heeft plaatsgevonden met vermelding van de reden.

Bevindingen:

Het evalueren van het functioneren van het bestuur wordt door 80 procent van de fondsen gemeld in het jaarverslag. Niet alle fondsen rapporteren echter over de uitkomsten van deze evaluatie. In een minderheid van de jaarverslagen, waaronder die van enkele grote fondsen, wordt niets gemeld over een evaluatie van het functioneren van het bestuur.

DNB klasse	Niet	Gedeeltelijk	Volledig	Afwijkend	Totaal
1 en 2	28%	52%	20%	0%	25
3	20%	46%	31%	2%	128
4	9%	55%	36%	0%	44
5	28%	48%	24%	0%	25
TOTAAL	20%	49%	30%	1%	100%

Samengevat: thema Verantwoording afleggen

Het merendeel van de fondsen rapporteert op enigerlei wijze over de vier normen die onder het thema Verantwoording afleggen zijn beoordeeld. Echter, lang niet in alle gevallen dekt deze rapportage alle aspecten die in de betreffende norm zijn benoemd. Zo worden de termen missie / visie nauwelijks gebruikt door fondsen, en is er niet altijd een integrale beschrijving van de strategie van het fonds beschikbaar.

De meeste fondsen refereren in hun jaarverslag aan de Code, maar een groot deel van de fondsen maakt daarbij niet direct duidelijk hoe de Code zal worden toegepast of op welke wijze over de naleving ervan zal worden gerapporteerd.

Overigens zijn de normen bij dit thema niet altijd eenduidig omschreven. Er kan door fondsen een eigen interpretatie aan worden gegeven, met name van de normen 18 en 19. Overwogen zou kunnen worden om de beoordeling over de toepassing van deze normen aan het intern toezicht of het orgaan belast met verantwoording over te laten.

4.3 Integraal risicomanagement

Norm 24

Het bestuur houdt expliciet rekening met risico's en risicobeheersing bij het bepalen van het beleid en het nemen van besluiten. Deze risicoafweging legt het bestuur vast.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn drie niveaus onderscheiden:

NIET:	Er wordt geen melding gemaakt van het rekening houden door het bestuur met risico's en de beheersing daarvan.
GEDEELTELIJK:	Het bestuur rapporteert over de risico's en beheersing daarvan, maar maakt geen melding van het vastleggen van de risico-afwegingen bij besluitvorming.
VOLLEDIG:	het bestuur maakt melding van risico's en risicobeheersing en tevens van het vastleggen van de risico-afwegingen.

Bevindingen:

Het overgrote deel van de fondsen benoemt de diverse risico's waar het mee te maken heeft en beschrijft hoe daarmee wordt omgegaan. Daarbij geven de meeste besturen in meer of minder expliciete mate aan bij de besluitvorming over beleidsonderwerpen rekening te houden met de risico's en de mate waarin deze kunnen worden beheerst.

Echter, lang niet alle fondsbesturen geven aan deze risico-afweging vast te leggen. Bijna 30 procent van de fondsen vermeldt wel expliciet in zijn jaarverslag dat ze dat doet of dat ze daartoe recent is overgegaan. In het laatste geval wordt nogal eens gemeld dat dit op (dringend) advies van de toezichthouder is gebeurd.

De rapportage is op dit punt vollediger bij de grotere fondsen dan bij de kleine fondsen.

DNB klasse	Niet	Gedeeltelijk	Volledig	Totaal
1 en 2	16%	76%	8%	25
3	10%	65%	25%	128
4	2%	50%	48%	44
5	4%	56%	40%	25
TOTAAL	9%	62%	29%	100%

4.4 Communicatie en transparantie

Norm 25

Het bestuur zorgt voor een adequaat communicatiebeleid. Dit beleid zorgt er in ieder geval voor dat persoonlijke pensioeninformatie goed toegankelijk is. Ook bevordert het beleid het pensioenbewustzijn van belanghebbenden. Verder stimuleert het beleid de dialoog met de belanghebbenden over het gevoerde en te voeren beleid.

Toelichting

De informatiebehoefte van de belanghebbende geldt bij het communicatiebeleid als uitgangspunt. Wat wil hij of zij weten? De informatie gaat over het wel en wee van het pensioenfonds en de relevante veranderingen. De persoonlijke pensioeninformatie geeft een belanghebbende een duidelijk en realistisch beeld van het pensioen (inclusief de indexatie-ambitie) of het kapitaal dat hij bij het pensioenfonds heeft opgebouwd. En van de risico's die zich kunnen voordoen. Verder draagt de informatie bij aan het inzicht in de totale financiële situatie van belanghebbende.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn vier niveaus onderscheiden:

NIET:	Het fonds maakt geen melding van een communicatiebeleid.
BEPERKT:	Het fonds maakt wel melding van het bestaan van een communicatiebeleid, maar rapporteert niet over de doelstellingen of inhoud van dit beleid.
GEDEELTELIJK:	Het fonds maakt melding van een communicatiebeleid, maar het belang van toegankelijke informatie, het bevorderen van pensioenbewustzijn en/of het stimuleren van de dialoog worden niet benoemd of beschreven.
VOLLEDIG:	Het fonds geeft aan dat toegankelijke informatie, bevorderen van pensioenbewustzijn en stimuleren van de dialoog belangrijke doelen zijn van zijn communicatiebeleid.

Bevindingen:

Praktisch alle fondsen rapporteren direct of indirect over een communicatiebeleid. De kern van dat beleid is meestal dat de deelnemers over de ontwikkelingen rond het fonds (onder meer de dekkingsgraad) worden geïnformeerd, naast de verplichte informatie over de rechten en eventuele kortingen of toeslagen.

Deze norm gaat echter verder en vraagt fondsen ook om het pensioenbewustzijn te bevorderen en de dialoog over het beleid te stimuleren. Slechts een op de vier fondsen vermeldt deze als expliciete doelstellingen van zijn communicatiebeleid. Het merendeel van de fondsen laat dan ook een "gedeeltelijk" zien op de rapportage over deze norm.

DNB klasse	Niet	Beperkt	Gedeeltelijk	Volledig	Totaal
1 en 2	20%	0%	72%	8%	25
3	4%	4%	75%	17%	128
4	0%	2%	61%	36%	44
5	0%	0%	48%	52%	25
TOTAAL	5%	3%	69%	24%	100%

4.5 Verantwoord beleggen

Norm 27

Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden. Hierbij houdt het bestuur ook rekening met goed ondernemingsbestuur.

Toelichting

Op grond van artikel 135, vierde lid van de Pensioenwet zorgt het bestuur ervoor dat in het beleggingsbeleid staat hoe het fonds rekening houdt met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen. Daarnaast past het - in het kader van de corporate governance code - om als belegger in ondernemingen ook goed ondernemingsbestuur te bevorderen.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn de volgende niveaus onderscheiden:

NIET:	Geen melding van thema verantwoord beleggen.
BEPERKT:	Wel melding dat het fonds de norm verantwoordt beleggen niet volgt, maar geen toelichting waarom niet aan de norm wordt voldaan.
VOLLEDIG:	De overwegingen omtrent verantwoord beleggen zijn omschreven in het jaarverslag en/of een apart document op de website.
AFWIJKEND:	Het fonds beschrijft waarom het geen invulling geeft aan het thema verantwoord beleggen.

Bevindingen:

Het merendeel van de pensioenfondsen benoemt het thema maatschappelijk verantwoord beleggen in zijn jaarverslag. Vaak geven de fondsen aan ESG (Environmental, Social, Governance) criteria in het beleggingsbeleid en het stembeleid toe te passen. Beleggingen in landen die onderhevig zijn aan internationale sancties van de Verenigde Naties, de Verenigde Staten van Amerika of de EU worden veelal uitgesloten, alsmede beleggingen in ondernemingen die betrokken zijn bij de productie en handel in controversiële wapens (waaronder clustermunitie).

Met name kleinere fondsen vermelden niet altijd hoe ze omgaan met dit thema. Waar het thema wel wordt benoemd is overigens niet altijd duidelijk of het fonds daarbij een eigen beleidsstandpunt heeft dat anders is dan het beleid van de vermogensbeheerder.

De grote fondsen gaan meestal uitgebreid in op hun maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid.

DNB klasse	Niet	Beperkt	Volledig	Afwijkend	Totaal
1 en 2	44%	0%	52%	4%	25
3	27%	6%	66%	2%	128
4	14%	0%	86%	0%	44
5	0%	0%	100%	0%	25
TOTAAL	23%	3%	72%	1%	100%

4.6 Uitvoering, uitbesteding en kosten

Norm 31

Het bestuur legt vast voor welke wijze van uitvoering hij heeft gekozen en welke overwegingen daaraan ten grondslag liggen. Het bestuur zorgt er ook voor dat deze informatie beschikbaar is voor de belanghebbenden.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn de volgende niveaus onderscheiden:

NIET:	Het fonds rapporteert niet over de gekozen wijze van uitvoering en de overwegingen.
GEDEELTELIJK:	Het fonds rapporteert over de wijze van uitvoering, maar gaat niet in op de overwegingen hiervoor.
VOLLEDIG:	Het bestuur rapporteert over de wijze van uitvoering en de overwegingen.

Bevindingen:

In de jaarverslagen beschrijven de pensioenfondsen vrijwel altijd welke activiteiten zijn uitbesteed en aan welke partij. Hierbij wordt echter meestal niet vermeld welke overwegingen daaraan ten grondslag liggen. Vaak wordt hiervoor naar de ABTN verwezen (meestal niet openbaar beschikbaar).

Incidenteel vermeldt een fonds wel de overwegingen voor de gekozen wijze van uitvoering in het jaarverslag, meestal indien men overgaat naar een andere situatie.

DNB klasse	Niet	Gedeeltelijk	Volledig	Totaal
1 en 2	16%	80%	4%	25
3	6%	85%	9%	128
4	0%	77%	23%	44
5	4%	92%	4%	25
TOTAAL	5%	84%	11%	100%

Norm 33

Het bestuur zorgt voor een heldere en expliciete taak- en rolverdeling tussen bestuur en uitvoering en hierbij passende adequate sturings- en controlemechanismen voor de uitvoering van de activiteiten van het pensioenfonds.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn de volgende niveaus onderscheiden:

NIET:	Er wordt niets beschreven in het jaarverslag over de wijze waarop de taak- en rolverdeling, alsmede de passende sturings- en controlemechanismen zijn vastgelegd.
VOLLEDIG:	Beide zijn benoemd.

Bevindingen:

Het gros van de besturen geeft aan gebruik te maken van Service Level Agreements en (beheersings)rapportages in de contracten met hun uitvoerders. Daarmee is de rol- en taakverdeling tussen fonds en uitvoerders vastgelegd, maar niet openbaar. De rapportages van de uitvoerders dienen meestal als sturings- en controlemechanisme. De meeste fondsen melden het gebruik van deze rapportages.

DNB klasse	Niet	Volledig	Totaal
1 en 2	12%	88%	25
3	11%	89%	128
4	7%	93%	44
5	12%	88%	25
TOTAAL	10%	90%	100%

Norm 35

Bij uitbesteding van taken neemt het bestuur in de overeenkomst met de dienstverlener adequate maatregelen op voor als de dienstverlener of een door hem ingeschakelde derde onvoldoende presteert, de overeenkomst niet naleeft, schade veroorzaakt door handelen of nalaten.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn twee niveaus onderscheiden:

NIET: Er wordt niets gezegd over dergelijke maatregelen als onderdeel van een overeenkomst met een dienstverlener.

VOLLEDIG: Het fonds rapporteert hier over.

Bevindingen:

De openbare uitingen van de fondsen maken in de meeste gevallen niet expliciet melding van het afdekken van het risico op mogelijke nadelen voor het fonds door het handelen van uitvoerders of door hen ingeschakelde derden.

Overigens betekent dit niet dat deze afspraken niet worden gemaakt, maar vooral dat de toetsing van de naleving van deze norm op basis van openbare bronnen niet goed mogelijk is.

DNB klasse	Niet	Volledig	Totaal
1 en 2	92%	8%	25
3	96%	4%	128
4	93%	7%	44
5	92%	8%	25
TOTAAL	95%	5%	100%

Norm 36

Het bestuur bevordert dat de dienstverleners een klokkenluidersregeling hebben. Met een klokkenluidersregeling kunnen degenen die financieel afhankelijk zijn van de dienstverlener, zonder gevaar voor hun positie rapporteren over onregelmatigheden binnen de onderneming. Dit kan gaan om onregelmatigheden van algemene, van operationele en van financiële aard.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn twee niveaus onderscheiden:

- NIET:** Het fonds rapporteert niet dat het een klokkenluidersregeling afspreekt met uitvoerders.
- VOLLEDIG:** Het fonds rapporteert expliciet dat het een klokkenluidersregeling afspreekt met dienstverleners.

Bevindingen:

In de openbare uitingen van fondsen wordt bijna nooit melding gemaakt van het bevorderen door het fonds dat de door hem ingeschakelde uitvoerders een klokkenluidersregeling hebben. Slechts een 8-tal fondsen meldt dit in zijn jaarverslag over 2013.

DNB klasse	Niet	Volledig	Totaal
1 en 2	100%	0%	25
3	98%	2%	128
4	91%	9%	44
5	92%	8%	25
TOTAAL	96%	4%	100%

Norm 37

Het bestuur evalueert jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering en de gemaakte kosten kritisch en spreekt een dienstverlener aan als deze de afspraken niet of onvoldoende nakomt.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn de volgende niveaus onderscheiden:

NIET: Het fonds rapporteert niet over een evaluatie van de kwaliteit van de diensten van dienstverleners.

VOLLEDIG: Het fonds rapporteert dat er een (jaarlijkse) evaluatie plaatsvindt met de dienstverleners over de geleverde diensten.

Bevindingen:

De openbare uitingen van de fondsen laten niet altijd expliciet zien dat de diensten van de dienstverleners zijn geëvalueerd. In die gevallen waar dat wel is gedaan betreft het nogal eens het aanspreken van een dienstverlener op niet voldoende presteren. Het niet melden van de evaluatie betekent dus niet automatisch dat er geen evaluatie met de dienstverlener plaatsvindt.

De grote fondsen maken vaker melding van een evaluatie in hun jaarverslag dan de andere fondsen.

DNB klasse	Niet	Volledig	Totaal
1 en 2	72%	28%	25
3	59%	41%	128
4	52%	48%	44
5	48%	52%	25
TOTAAL	58%	42%	100%

Samenvatting thema Uitvoering, uitbesteding en kosten

Op het thema *Uitvoering, uitbesteding en kosten* vertonen de publieke uitingen van de pensioenfondsen een grillig beeld. Op sommige aspecten van dit thema, zoals de taakverdeling, sturing en evaluatie, gaan de fondsen in meerderheid in in hun jaarverslag, maar over de aspecten van andere normen onder dit thema wordt nauwelijks gerept. Met name over eisen aan het beloningsbeleid en een klokkenluidersregeling bij de uitvoerders wordt niet vaak gerapporteerd. Maar ook is niet altijd duidelijk of de dienstverlening jaarlijks wordt geëvalueerd c.q. dat de kosten daarbij een bespreekpunt zijn.

Dit betekent niet dat de fondsen zich voor deze aspecten niet aan de Code houden, maar wel dat de naleving niet verifieerbaar is in openbaar toegankelijke documenten. Het beleid ten aanzien van uitvoering en uitbesteding wordt immers vastgelegd in de ABTN die in de meeste gevallen niet toegankelijk is voor buitenstaanders.

Ten behoeve van toekomstige toetsing van de naleving van de Code is aan te bevelen om vast te stellen op welke wijze de naleving van normen met betrekking tot uitbesteding aantoonbaar dient te worden gemaakt. Ook op dit punt is wellicht een beoordelende rol weggelegd voor interne toezichthouders.

4.7 Rol accountant en actuaris

Norm 39

Het bestuur beoordeelt ten minste eenmaal per vier jaar het functioneren van de accountant en de actuaris. De uitkomsten van deze beoordeling bespreekt het bestuur met de accountant of actuaris. Ook stelt het bestuur het intern toezicht en het VO of BO van de uitkomsten op de hoogte.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn de volgende niveaus onderscheiden:

NIET:	Het fonds meldt niets over het (regelmatig) evalueren van het functioneren van accountant en actuaris.
GEDEELTELIJK:	Het fonds rapporteert dat het functioneren van de accountant en/of actuaris beoordeeld zijn, maar niets over de vervolgacties als het op de hoogte stellen van het VO of BO.
VOLLEDIG:	Het fonds meldt zowel het regelmatig evalueren van accountant en actuaris, als de acties richting dienstverlener en VO of BO.

Bevindingen:

Bijna geen van de fondsen rapporteert in het jaarverslag over een (regelmatige) evaluatie van het functioneren van de accountant of actuaris. In het geval er wel melding van wordt gemaakt is de rapportage over de evaluatie en de afhandeling ervan niet conform de norm. Zo is er in geen van de gevallen iets vastgelegd over de terugkoppeling van de resultaten aan de desbetreffende accountant of actuaris of het intern toezicht of VO of BO.

Dit betekent niet dat de fondsen deze norm niet naleven. Het geeft aan dat pensioenfondsen hierover niet in het jaarverslag of op hun website rapporteren.

DNB klasse	Niet	Gedeeltelijk	Volledig	Totaal
1 en 2	100%	0%	0%	25
3	98%	2%	1%	128
4	95%	0%	5%	44
5	96%	0%	4%	25
TOTAAL	97%	1%	2%	100%

4.8 Klachten en geschillen

Norm 41

Het bestuur zorgt voor een adequate interne klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn de volgende niveaus onderscheiden:

NIET:	Er wordt geen melding gemaakt van het bestaan van een interne klachten- en/of geschillenprocedure.
GEDEELTELIJK:	Er wordt melding gemaakt van het bestaan van een interne klachten- en geschillenprocedure, maar niet over de afhandeling van klachten en/of over de acties die daaraan gekoppeld zijn.
VOLLEDIG:	Er wordt melding gemaakt van het bestaan van een interne klachten- en geschillenprocedure, over de afhandeling van klachten en over de acties die daaraan gekoppeld zijn.

Bevindingen:

Het merendeel van de fondsen meldt in zijn jaarverslag het bestaan van een klachten- of geschillenprocedure. In de meeste gevallen gaat het alleen om een melding hoe vaak hier een beroep op is gedaan door belanghebbenden en wat de status van de afhandeling is. In 17% van de gevallen is ook duidelijk welke acties er ondernomen zijn naar aanleiding van de klachten, ofwel dat er geen klacht is ontvangen en actie dus niet nodig was.

In de mate van rapportage over deze regeling is een groot verschil zichtbaar tussen de grote en de kleine fondsen: kleine fondsen rapporteren hier veel minder vaak over dan de grotere fondsen.

DNB klasse	Niet	Gedeeltelijk	Volledig	Totaal
1 en 2	40%	48%	12%	25
3	26%	57%	17%	128
4	7%	75%	18%	44
5	8%	72%	20%	25
TOTAAL	22%	61%	17%	100%

4.9 Melding onregelmatigheden

Norm 43

Het bestuur zorgt ervoor dat degenen die financieel afhankelijk zijn van het fonds, zonder gevaar voor hun positie kunnen rapporteren over onregelmatigheden binnen het pensioenfonds. Dit kan gaan om onregelmatigheden van algemene, van operationele en van financiële aard.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn de volgende niveaus onderscheiden:

NIET:	Het fonds meldt niet dat er een klokkenluidersregeling is.
VOLLEDIG:	Het fonds meldt het bestaan van een klokkenluidersregeling.
AFWIJKEND:	Het fonds meldt nog geen klokkenluidersregeling te hebben ingevoerd.

Bevindingen:

De meeste fondsen vermelden niet expliciet in hun jaarverslag of op hun website het bestaan van een klokkenluidersregeling. Dit kan samenhangen met de situatie dat veel fondsen geen eigen personeel in dienst hebben omdat alle diensten zijn uitbesteed. De grotere fondsen melden relatief vaak het bestaan van een klokkenluidersregeling.

DNB klasse	Niet	Volledig	Afwijkend	Totaal
1 en 2	100%	0%	0%	25
3	90%	10%	0%	128
4	86%	11%	2%	44
5	68%	32%	0%	25
TOTAAL	88%	12%	0%	100%

Norm 44

Het bestuur legt duidelijk vast bij wie en op welke wijze degenen die financieel afhankelijk zijn van het fonds, hierover kunnen rapporteren. Ook informeert het bestuur hen hierover.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn de volgende niveaus onderscheiden:

NIET:	Er is niet vastgelegd bij wie deelnemers of werknemers zich kunnen melden voor een klacht en geschil, dan wel voor het melden van onregelmatigheden.
GEDEELTELIJK:	Er wordt (in jaarverslag of op de website) gerapporteerd over het meldpunt voor de klachten- en geschillenregeling, dan wel voor de klokkenluidersregeling.
VOLLEDIG:	Er is vastgelegd (in jaarverslag of op website) bij wie en op welke wijze er gerapporteerd kan worden (klachten- en geschillenregeling of over de klokkenluidersregeling).

Bevindingen:

De bevindingen op dit punt hangen samen met die over de vorige twee normen. Daarbij zij aangetekend dat in de beoordeling niet is aangenomen dat het meldpunt en de wijze van melding voor beide typen regelingen (klachten- en geschillenregeling én klokkenluidersregeling) duidelijk behoeft te zijn, maar dat het noemen van beide elementen (meldpunt, wijze van melding) voor een van beide regelingen voldoende is.

In slechts een op de vier gevallen zijn beide elementen (meldpunt en wijze van melding) voor minimaal een van beide regelingen duidelijk. In bijna de helft van de gevallen is niet duidelijk waar en hoe men zich kan melden. Dat betreft voor een deel fondsen die wel over een klachten- en geschillenregeling beschikken, maar waarvan deze niet openbaar toegankelijk is.

DNB klasse	Niet	Gedeeltelijk	Volledig	Totaal
1 en 2	56%	24%	20%	25
3	53%	27%	20%	128
4	36%	34%	30%	44
5	32%	28%	40%	25
TOTAAL	48%	28%	24%	100%

4.10 Benoeming, ontslag en schorsing

Norm 45

Benoeming en ontslag worden uitgevoerd door belanghebbenden, zo mogelijk door het orgaan zelf, met betrokkenheid van een ander orgaan van het pensioenfonds. Een bestuurslid wordt benoemd en ontslagen door het bestuur, na het horen van de raad van toezicht over de procedure. Een lid van de raad van toezicht of visitatiecommissie wordt benoemd door het bestuur na bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan en ontslagen door het bestuur na bindend advies van het verantwoordingsorgaan.

Toelichting

Op deze wijze geven we invulling aan het uitgangspunt dat het primaat bij een pensioenfonds ligt bij belanghebbenden.

Bestuur

Het horen van de raad van toezicht bij een voorgenomen benoeming of ontslag van leden van het bestuur borgt de zorgvuldigheid van de benoemings- en ontslagprocedure.

Bij een omgekeerd gemengd model benoemt en ontslaat het niet uitvoerend deel van het bestuur de uitvoerende bestuurders, na het horen van het uitvoerend deel van het bestuur. Heeft een pensioenfonds een visitatiecommissie, dan is vooraf horen niet nodig, maar wordt de benoemings- en ontslagprocedure meegenomen in de visitatie.

Intern toezicht

In het kader van de checks & balances heeft het VO een rol bij de benoeming en ontslag van de leden van de raad van toezicht of visitatiecommissie. Voor het borgen van de kwaliteit van de raad van toezicht is van belang dat de door het VO voorgedragen personen worden getoetst aan het door de raad van toezicht opgestelde profiel. Als het bestuur van mening is dat de voorgedragen persoon wezenlijk afwijkt van het profiel, zal betrokkene niet worden benoemd en zal het VO gevraagd worden met een nieuwe voordracht te komen.

Een overzicht van de benoemings- en ontslagprocedure voor het bestuur, de raad van toezicht en visitatiecommissie is als bijlage 2 bij de Code opgenomen.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn de volgende niveaus onderscheiden:

NIET:	Benoemingsprocedures voor bestuur en verantwoordingsorgaan worden niet omschreven.
GEDEELTELIJK:	Benoemingsprocedures worden wel omschreven, maar daaruit wordt niet duidelijk dat er sprake is van betrokkenheid van een ander orgaan, dan wel dat er geen betrokkenheid van een ander orgaan is.
VOLLEDIG:	Benoemingsprocedures worden omschreven en hieruit is duidelijk dat er betrokkenheid is van een ander orgaan.
AFWIJKEND:	Het fonds geeft aan waarom het nog niet aan deze norm voldoet.

Bevindingen:

In de meerderheid van de gevallen rapporteren fondsen wel over de benoemingsprocedures, maar is daaruit niet duidelijk of er betrokkenheid is van een ander orgaan in die procedure, dan wel is duidelijk dat dat niet het geval is. In de meeste gevallen is dan sprake van een voordracht vanuit een betrokken geleding (werkgever, ondernemingsraad/vakbond, pensioengerechtigden). De betrokkenheid van het bestuur of een ander orgaan in de benoemingsprocedure wordt in die gevallen meestal niet vermeld.

DNB klasse	Niet	Gedeeltelijk	Volledig	Afwijkend	Totaal
1 en 2	40%	52%	4%	4%	25
3	39%	59%	2%	0%	128
4	39%	55%	7%	0%	44
5	28%	64%	8%	0%	25
TOTAAL	38%	58%	4%	4%	100%

Norm 47

Het bestuur, het VO of het BO en de raad van toezicht leggen bij een vacature de eisen voor de vacante functie vast.

Toelichting

Voor leden van het BO worden de eisen vastgelegd in een profielschets, zoals ook geldt voor het bestuur en de raad van toezicht. Voor leden van het VO worden de eisen vastgelegd in een competentievisie.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn de volgende niveaus onderscheiden:

NIET:	Er wordt niets gemeld over het vastleggen van de eisen voor een vacante functie.
GEDEELTELIJK:	Er wordt alleen gerapporteerd over het vastleggen van de eisen voor een vacante functie in het bestuur of voor een vacante functie in het verantwoordingsorgaan.
VOLLEDIG:	Duidelijk is dat voor zowel vacante bestuursfuncties als voor vacatures in het VO eisen worden vastgelegd.

Bevindingen:

Slechts een minderheid van de fondsen geeft aan dat er in geval van een vacature gebruik wordt gemaakt van een lijst van vereisten waaraan de kandidaat moet voldoen. Indien hier melding van wordt gemaakt is dat veelal in het kader van een nog te vervullen vacature in het bestuur. Over vacatures in het VO wordt maar door een kleine groep fondsen iets beschreven in het jaarverslag.

DNB klasse	Niet	Gedeeltelijk	Volledig	Totaal
1 en 2	64%	20%	16%	25
3	72%	21%	7%	128
4	59%	25%	16%	44
5	67%	22%	11%	25
TOTAAL	67%	22%	11%	100%

Samenvatting thema Benoeming ontslag en schorsing

Procedures en vereisten met betrekking tot benoeming, ontslag en schorsing zijn momenteel geen standaardelement van een jaarverslag of openbaar op de website. De beoordeling van de mate van naleving van deze normen van de Code is daarmee momenteel lastig vast te stellen. Het is aan te bevelen dat fondsen hier in de toekomst een aparte paragraaf aan wijden in het jaarverslag.

4.11 Geschiktheid

Norm 49

Het bestuur stelt voor iedere bestuursfunctie een specifieke profielschets op. Daarin staan de vereiste geschiktheid en het geschatte tijdsbeslag.

Toelichting

In de profielschets houdt het bestuur rekening met de visie van het pensioenfonds op het al dan niet wenselijk zijn van dubbelfuncties (cao-onderhandelaar en pensioenfondsbestuurder).

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn de volgende niveaus onderscheiden:

NIET:	Er is niet gerapporteerd dat met een aparte profielschets per bestuurslid wordt gewerkt.
VOLLEDIG:	Er wordt gerapporteerd over het bestaan van een aparte profielschets per bestuurslid.

In de beoordeling is niet meegenomen of in de profielschets ook aandacht is voor de vereiste geschiktheid en het geschatte tijdsbeslag. De reden hiervan is dat deze elementen nauwelijks worden genoemd in de jaarverslagen en dat profielschetsen veelal niet publiek toegankelijk zijn en derhalve niet op inhoud kunnen worden getoetst.

Bevindingen:

De bevindingen op dit punt hangen sterk samen met die over de vorige norm. Een deel van de fondsen geeft aan een profiel te hebben voor het bestuur, maar slechts in een aantal gevallen wordt specifiek vermeld dat er profielschetsen per bestuursfunctie beschikbaar zijn. Daarbij is dan veelal niet expliciet duidelijk of de vereiste geschiktheid en het vereiste tijdsbeslag standaardelementen zijn van die schets.

De mate van naleving van deze norm is derhalve moeilijk vast te stellen op basis van openbare bronnen.

DNB klasse	Niet	Volledig	Totaal
1 en 2	56%	44%	25
3	73%	27%	128
4	61%	39%	44
5	69%	40%	25
TOTAAL	67%	33%	100%

Norm 50

Het bestuur zorgt voor een programma van permanente educatie voor de leden van het bestuur. Dit programma heeft tot doel de geschiktheid van de leden van het bestuur op peil te houden en waar nodig te verbreden of te ontwikkelen.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn de volgende niveaus onderscheiden:

NIET: Het bestuur rapporteert niet over gevolgde opleidingen voor zijn leden.

VOLLEDIG: Het bestuur rapporteert dat zijn leden (regelmatig) opleidingen volgen.

Bevindingen:

Vrijwel alle fondsen geven aan dat deskundigheidsbevordering van de bestuursleden een prioriteit is. Fondsen hebben hiertoe een deskundigheidsbevorderingsplan opgesteld, of geven aan dat de bestuursleden (regelmatig) trainingen volgen, seminars bijwonen of anderszins hun kennis van de relevante themavelden (beleggingen, risicomanagement, wetgeving, etc.) vergroten.

DNB klasse	Niet	Volledig	Totaal
1 en 2	12%	88%	25
3	18%	82%	128
4	25%	75%	44
5	16%	84%	25
TOTAAL	19%	81%	100%

Norm 51

Het eigen functioneren is voor het bestuur een continu aandachtspunt. Het bestuur evalueert daartoe in elk geval jaarlijks het functioneren van het bestuur als geheel en van de individuele bestuursleden. Hierbij betreft het bestuur één keer in de twee jaar een derde partij. Bij de evaluatie komt aan de orde of het bestuur voldoende geschikt en divers is en wordt bovendien gekeken naar gedrag en cultuur.

Toelichting

Een evaluatie wordt effectiever als er ook personen van buiten de eigen (bestuurs)kring bij worden betrokken, om het proces te begeleiden of het functioneren te observeren. Dat geeft andere inzichten dan wanneer een bestuur strikt intern evalueert. Een derde partij kan op verschillende manieren bij het proces worden betrokken. Het betekent niet per definitie dat een extern bureau moet worden ingeschakeld. Een onafhankelijke voorzitter of een deskundige uit de directe omgeving is ook een optie. Van belang is dat de betrokkene onafhankelijk kan opereren en het vertrouwen van het bestuur heeft.

In een gemengd bestuursmodel wordt ook de toezichttaak van de niet-uitvoerende bestuursleden geëvalueerd.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn de volgende niveaus onderscheiden:

NIET:	Het bestuur rapporteert niet over een (zelf)evaluatie.
BEPERKT:	Het bestuur rapporteert dat er geen (zelf)evaluatie is uitgevoerd, maar geeft geen reden hiervoor.
GEDEELTELIJK:	Het bestuur rapporteert over een (zelf)evaluatie, maar niet over de evaluatie van individuele leden of over de betrokkenheid van een externe partij bij de evaluatie.
VOLLEDIG:	Het bestuur rapporteert over een (zelf)evaluatie van bestuur en van individuele leden, met betrokkenheid van een externe partij.
AFWIJKEND:	Het bestuur geeft aan dat het geen (zelf)evaluatie heeft uitgevoerd en legt uit waarom.

In de beoordeling is niet getoetst of bij de zelfevaluatie ook onderwerpen als geschiktheid, diversiteit, gedrag en cultuur zijn behandeld. Ook de frequentie van de inzet van een externe partij is niet meegenomen in de toetsing. De reden hiervoor is dat bijna geen enkel jaarverslag deze aspecten benoemt.

Bevindingen:

In het merendeel van de jaarverslagen rapporteren de fondsen over een zelfevaluatie van het bestuur. Daarbij is niet altijd duidelijk of het zowel om een evaluatie van individuele bestuurders als om het bestuur als geheel gaat. Ook de (regelmatige) betrokkenheid van een externe partij bij de evaluatie wordt lang niet altijd genoemd.

De rapportage over deze norm, die past in de opzet van jaarverslagen, zou derhalve scherper kunnen worden geformuleerd.

DNB klasse	Niet	Beperkt	Gedeeltelijk	Volledig	Afwijkend	Totaal
1 en 2	24%	4%	52%	20%	0%	25
3	24%	2%	59%	12%	3%	128
4	18%	2%	52%	27%	0%	44
5	28%	4%	52%	36%	0%	25
TOTAAL	23%	3%	54%	19%	2%	100%

Norm 56

Het VO bevordert de geschiktheid en diversiteit van zijn leden.

Toelichting

Het VO kan hierop sturen door een competentievisie te formuleren en via de (opleidings)faciliteiten die het pensioenfonds biedt.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn drie niveaus onderscheiden:

NIET:	Het fonds rapporteert niet over acties om de competenties van het VO te behouden en verbeteren.
GEDEELTELIJK:	Het fonds rapporteert over een competentievisie ofwel over opleidingen voor de leden van het VO.
VOLLEDIG:	Het fonds rapporteert over opleidingen en andere acties om de competenties van het VO te onderhouden en te verbeteren.

Bevindingen:

Er wordt weinig gerapporteerd over het bevorderen van de geschiktheid en diversiteit van de leden van het Verantwoordingsorgaan. In die gevallen waarin dat wel gebeurt, beperkt de vermelding zich meestal tot de constatering dat leden van het VO trainingen of opleidingen (kunnen) volgen. Het rapporteren over het gebruik van competentievisies gebeurt in zeer beperkte mate.

DNB klasse	Niet	Gedeeltelijk	Volledig	Totaal
1 en 2	68%	32%	0%	25
3	74%	21%	5%	128
4	73%	18%	9%	44
5	68%	28%	4%	25
TOTAAL	72%	23%	5%	100%

Samenvatting thema Geschiktheid

De beoordeling van de rapportage over de normen die raken aan de geschiktheid van de bestuurders laat zien dat hier relatief beperkt over wordt gerapporteerd. Meestal wordt wel benoemd dat bestuursleden (en leden van het VO) opleidingen of cursussen volgen. Op andere punten is de rapportage echter niet volledig dekkend. Zo is de inhoud van profielschetsen niet goed te beoordelen en wordt het bestaan van een competentievisie meestal niet vermeld. Ook de inhoud en vormgeving van de zelfevaluatie door het bestuur blijft in veel gevallen onduidelijk uit de jaarverslagen.

4.12 Diversiteit

Norm 65

Het bestuur, het VO of het BO zorgt ervoor dat de organen complementair zijn samengesteld. Ook moeten de organen een redelijke afspiegeling vormen van de belanghebbenden.

Toelichting

Het bestuur moet diversiteit in de samenstelling van organen krachtig nastreven.

Als vertegenwoordigers van diverse groepen betrokken zijn bij het proces, ontstaat er een meervoudig perspectief. Dit komt de besluitvorming ten goede.

Daarom is enerzijds complementariteit als norm opgenomen. Om optimaal te functioneren heeft een bestuur een verscheidenheid aan vaardigheden, culturen en zienswijzen nodig. Dit geldt ook als de samenstelling van het deelnemersbestand daar geen aanleiding voor geeft. Norm 65 betekent dat de organen bij de samenstelling zorgen dat hun leden competenties en invalshoeken inbrengen die elkaar aanvullen. Het draagt bij aan deze mix als er mannen én vrouwen, jongeren én ouderen zitting hebben in het bestuur.

Anderzijds is het belangrijk dat bij de samenstelling van de organen rekening wordt gehouden met de opbouw van het deelnemersbestand. Het is voor het draagvlak van het fonds van groot belang dat de deelnemers en pensioengerechtigden zich vertegenwoordigd weten in de organen van het fonds. Ook is het belangrijk dat zij zich in die organen herkennen. Dat geldt vooral ook nu de verdeling van risico's steeds meer verschuift.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn de volgende niveaus onderscheiden:

NIET:	Het fonds rapporteert niet over de (wens tot) complementariteit van de leden van organen, noch over de (wens tot) vertegenwoordiging van de verschillende belanghebbenden.
BEPERKT:	Uit de rapportages is duidelijk dat niet alle groepen belanghebbenden vertegenwoordigd zijn in de organen.
GEDEELTELIJK:	Het fonds rapporteert wel over de afspiegeling van de belanghebbenden in de organen, maar niet over de mate van complementariteit van de leden (in termen van competenties, invalshoeken, leeftijd, geslacht, etc.).
VOLLEDIG:	Het fonds rapporteert over de complementariteit van de leden van de (bestuurs)organen en de wijze van afspiegeling van de verschillende belanghebbenden.
AFWIJKEND:	Het fonds rapporteert dat het (nog) niet kan voldoen aan de wens tot complementariteit van de leden van de (bestuurs)organen en geeft aan waarom.

Bevindingen:

In de meeste jaarverslagen wordt de samenstelling van bestuur en verantwoordingsorgaan beschreven in relatie tot de belanghebbenden. Hieruit is in sommige gevallen niet duidelijk of alle belanghebbenden zijn vertegenwoordigd, dan wel is duidelijk dat dit niet het geval is. De mate van complementariteit van de leden van de organen (in termen van competenties, geslacht, etc.) wordt maar in een kleine minderheid van de gevallen daadwerkelijk als een (na te streven) doel benoemd.

DNB klasse	Niet	Beperkt	Gedeeltelijk	Volledig	Afwijkend	Totaal
1 en 2	16%	8%	64%	12%	0%	25
3	9	3%	83%	4%	0%	128
4	16%	0%	80%	5%	0%	44
5	8%	4%	76%	8%	4%	25
TOTAAL	11%	3%	80%	5%	0%	100%

Norm 66

Het bestuur stelt - in overleg met het desbetreffende orgaan - concrete stappen vast om te bevorderen dat fondsorganen divers worden samengesteld. Ook geeft het bestuur aan hoe en binnen welke termijnen het van plan is om de gewenste diversiteit in leeftijd en geslacht te realiseren. Het bestuur legt dit vast in een diversiteitsbeleid. Jaarlijks beoordeelt het bestuur in hoeverre de gestelde doelen zijn gehaald. Driejaarlijks evalueert het bestuur het diversiteitsbeleid.

Toelichting

Het diversiteitsbeleid krijgt vorm als een groeimodel, waarin het bestuur concrete doelen stelt die binnen haalbare termijnen bereikt kunnen worden. Er kan bijvoorbeeld rekening gehouden worden met zittingstermijnen.

Een jaarlijkse beoordeling is nodig, omdat de Pensioenwet voorschrijft dat het bestuur hierover rapporteert in het jaarverslag. Daarnaast is wenselijk dat het bestuur de doelstellingen en (effectiviteit van) de ingezette middelen ook evalueert over een langere termijn.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn de volgende niveaus onderscheiden:

NIET:	In de fondsstukken wordt niet gesproken over een diversiteitsbeleid.
BEPERKT:	Het bestuur geeft aan geen diversiteitsbeleid te hebben, maar geeft niet aan waarom niet.
VOLLEDIG:	Het fonds geeft aan een diversiteitsbeleid te hebben.
AFWIJKEND:	Het bestuur geeft aan geen diversiteitsbeleid te hebben en legt uit waarom dat het geval is.

Bevindingen:

Het overgrote deel van de fondsen rapporteert niets over een diversiteitsbeleid.

DNB klasse	Niet	Beperkt	Volledig	Afwijkend	Totaal
1 en 2	84%	4%	12%	0%	25
3	83%	3%	12%	2%	128
4	73%	11%	11%	5%	44
5	76%	8%	12%	4%	25
TOTAAL	81%	5%	12%	2%	100%

Norm 67

In het bestuur, het VO of het BO zitten ten minste één man en één vrouw.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn de volgende niveaus onderscheiden:

NIET:	Uit de fondsstukken kan niet worden opgemaakt of de leden man dan wel vrouw zijn.
BEPERKT:	Uit de fondsstukken wordt duidelijk dat er niet wordt voldaan aan de samenstellingseis, maar er wordt niet vermeld waarom.
GEDEELTELIJK:	Uit de stukken is op te maken dat ofwel in het bestuur ofwel in het VO minimaal een vrouw zitting heeft.
VOLLEDIG:	Uit de stukken is op te maken dat zowel in het bestuur als in het VO minimaal een vrouw zitting heeft.
AFWIJKEND:	Het bestuur geeft beargumenteerd aan niet aan deze norm te kunnen voldoen.

Bevindingen:

De meeste fondsen benoemen niet expliciet dat zij bewust beleid voeren op de samenstelling van hun bestuur, het VO of BO. In 40 procent van de gevallen is uit de namen niet eenduidig af te leiden of het om mannen of vrouwen gaat. In die gevallen waarin dat wel mogelijk is blijkt dat maar een klein deel van de fondsen (19 procent) volledig aan deze norm voldoet. Bij de grotere fondsen komt dit vaker voor dan bij kleine fondsen. Sommige kleine fondsen geven daarbij aan waarom ze niet aan deze norm kunnen voldoen (zoals de samenstelling van het deelnemersbestand).

DNB klasse	Niet	Beperkt	Gedeeltelijk	Volledig	Afwijkend	Totaal
1 en 2	56%	16%	16%	8%	4%	25
3	38%	8%	34%	19%	2%	128
4	43%	7%	27%	23%	0%	44
5	28%	4%	44%	24%	0%	25
TOTAAL	40%	8%	32%	19%	1%	100%

Norm 68

In het bestuur, het VO of het BO zitten ten minste één lid boven en één lid onder de veertig jaar.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn de volgende niveaus onderscheiden:

NIET:	Uit de fondsstukken kan de leeftijd van de bestuurders niet worden opgemaakt.
BEPERKT:	In de fondsstukken wordt de leeftijd van bestuurders genoemd en hieruit is duidelijk dat er niet wordt voldaan aan de norm. Er wordt hierop geen toelichting gegeven.
GEDEELTELIJK:	Uit de stukken is op te maken dat ofwel in het bestuur ofwel in het VO een van de leden onder de 40 jaar is.
VOLLEDIG:	Uit de stukken is op te maken dat zowel in het bestuur als in het VO minimaal een lid zitting heeft van onder de 40 jaar.
AFWIJKEND:	Het bestuur geeft beargumenteerd aan niet aan deze norm te kunnen voldoen.

Bevindingen:

In bijna geen van de gevallen rapporteren de fondsen over de leeftijd van de leden van het bestuur en het VO / BO. De naleving van deze norm is daardoor niet goed te toetsen. Waar informatie over de leeftijd wel beschikbaar is blijkt hieruit dat er slechts in een enkel geval volledig aan deze norm wordt voldaan.

DNB klasse	Niet	Beperkt	Gedeeltelijk	Volledig	Afwijkend	Totaal
1 en 2	96%	0%	0%	0%	4%	25
3	90%	3%	2%	2%	4%	128
4	91%	2%	2%	2%	2%	44
5	84%	4%	4%	4%	4%	25
TOTAAL	90%	3%	2%	2%	4%	100%

Samenvatting thema Diversiteit

De beoordeling van de normen die de diversiteit van de samenstelling van de fondsorganen beogen laat zien dat hier in zeer beperkte mate over wordt gerapporteerd door de pensioenfondsen. Voor zover er wel (impliciet of expliciet) over wordt gerapporteerd blijkt dat alleen in de afspiegeling van de belanghebbenden in de organen in redelijke mate is voorzien. In de rapportage over andere aspecten, zoals de mate van complementariteit van de bestuurders/toezichhouders en diversiteit van de samenstelling van de organen, zijn nog belangrijke stappen te zetten. Er wordt nauwelijks gerapporteerd over de aanwezigheid van jongere generaties en vrouwen in de besturen en verantwoordingsorganen.

4.13 Integer handelen

Norm 74

Een (mede)beleidsbepaler maakt direct melding van (potentieel) tegenstrijdige belangen of reputatierisico.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn de volgende niveaus onderscheiden:

NIET:	Het bestaan van een interne gedragscode met betrekking tot dit onderwerp wordt niet gemeld, of niet duidelijk is of in deze gedragscode een meldingsplicht is genoemd voor deze situaties.
VOLLEDIG:	In de interne gedragscode of anderszins is een meldingsplicht van deze situaties genoemd, dan wel de compliance officer rapporteert expliciet over de bevindingen op dit punt in het jaarverslag.

Bevindingen:

De melding van tegenstrijdige belangen of reputatierisico zal in veel gevallen opgenomen zijn in de interne gedragscode. Omdat van lang niet alle fondsen de gedragscode inzichtelijk is kan dit aspect echter niet goed worden getoetst. De bevindingen van de compliance officer, zoals meestal opgenomen in het jaarverslag, geven op dit punt ook geen eenduidig beeld over de naleving van deze norm. Dit betekent vanzelfsprekend niet dat de naleving van deze norm momenteel onvoldoende of onvolledig is.

Aanbevolen wordt om de naleving van deze norm expliciet te vermelden in de bevindingen van de compliance officer, zoals opgenomen in het jaarverslag.

DNB klasse	Niet	Volledig	Totaal
1 en 2	68%	32%	25
3	62%	38%	128
4	55%	45%	44
5	56%	44%	25
TOTAAL	61%	39%	100%

Norm 75

Een (mede) beleidsbepaler meldt het voornemen een nevenfunctie te aanvaarden of voort te zetten aan de compliance officer. Het maakt hiervoor niet uit of de nevenfunctie betaald of onbetaald is.

Toelichting

In norm 75 staat dat iedere nevenfunctie wordt gemeld. Dit geldt dus ook voor functies die niets met het pensioenfonds te maken hebben. Deze algemene meldingsplicht voorkomt dat een (mede)beleidsbepaler een nevenfunctie niet meldt, omdat hij of zij veronderstelt dat dit niet vereist is. Alleen de relevante nevenfuncties worden gepubliceerd.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn de volgende niveaus onderscheiden:

NIET:	Het bestaan van een gedragscode wordt niet gemeld, of het is niet duidelijk of in de gedragscode een meldingsplicht is genoemd voor nevenfuncties.
VOLLEDIG:	In de gedragscode of anderszins is een meldingsplicht van nevenfuncties genoemd, dan wel in het jaarverslag zijn de nevenfuncties van bestuursleden opgenomen, dan wel de compliance officer rapporteert expliciet over zijn bevindingen ten aanzien van nevenfuncties.

Bevindingen:

In verreweg de meeste gevallen rapporteren fondsen niet rechtstreeks, noch indirect via de gedragscode of het verslag van de compliance officer, op het punt van nevenfuncties.

Ook ten aanzien van deze norm wordt aanbevolen om de naleving te vermelden in de bevindingen van de compliance officer, zoals opgenomen in het jaarverslag, dan wel in jaarverslagen de volledige lijst van nevenfuncties te publiceren, zoals een enkel fonds momenteel al doet.

DNB klasse	Niet	Volledig	Totaal
1 en 2	80%	20%	25
3	78%	22%	128
4	68%	32%	44
5	60%	40%	25
TOTAAL	74%	25%	100%

Norm 76

Het lidmaatschap van een orgaan van het pensioenfonds is niet verenigbaar met het lidmaatschap van een ander orgaan binnen hetzelfde pensioenfonds, of van de visitatiecommissie.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn de volgende niveaus onderscheiden:

NIET:	Uit de fondsinformatie is niet expliciet op te maken of dubbel lidmaatschap niet kan optreden.
BEPERKT:	Uit de fondsinformatie blijkt dat sommige leden in meer dan een orgaan of de visitatiecommissie zitting hebben. Dit wordt niet nader toegelicht.
VOLLEDIG:	Het bestuur rapporteert dat het lidmaatschap van een orgaan niet verenigbaar is met dat van een ander orgaan of de visitatiecommissie.
AFWIJKEND:	Uit de fondsinformatie blijkt dat niet aan deze norm wordt voldaan en het bestuur licht dit toe in het jaarverslag.

Bevindingen:

Er zijn niet of nauwelijks gevallen gevonden waarin expliciet wordt gesproken over het al dan niet uitsluiten van dubbel lidmaatschap. In veel gevallen is overigens uit de samenstelling wel (impliciet) duidelijk dat dit niet het geval is. Slechts in een minderheid van de gevallen wordt expliciet gemeld dat het lidmaatschap van verschillende organen niet mogelijk is.

NB Ook in dit geval betekent de score "niet" in navolgende tabel dus niet dat dubbel lidmaatschap veel voorkomt. Het geeft aan dat er op dit punt niet expliciet wordt gerapporteerd.

DNB klasse	Niet	Beperkt	Volledig	Afwijkend	Totaal
1 en 2	68%	8%	24%	4%	25
3	86%	4%	9%	1%	128
4	95%	2%	2%	0%	44
5	84%	0%	16%	0%	25
TOTAAL	85%	4%	10%	1%	100%

Samenvatting thema Integer handelen

De naleving van de normen die verband houden met integer handelen is moeilijk te toetsen op basis van de openbare documenten. De gedragscode en de rapportage van de compliance officer zijn hierin belangrijke potentiële bronnen, maar deze geven niet altijd volledig uitsluitsel.

Overwogen zou kunnen worden om de toetsing van de naleving van deze norm volledig bij de compliance officer te leggen en de bevindingen van deze officer op deze punten expliciet op te nemen in het jaarverslag.

4.14 Beloningsbeleid

Norm 77

Het pensioenfonds voert een beheerst en duurzaam beloningsbeleid. Dit beleid is in overeenstemming met de doelstellingen van het pensioenfonds. Ook is het beleid passend gelet op de bedrijfstak, onderneming of beroepsgroep waarvoor het fonds de pensioenregeling uitvoert.

Toelichting

Het beloningsbeleid is in ieder geval van toepassing op leden van het bestuur, het BO en het intern toezicht, andere medebeleidsbepalers en externe leden van adviescommissies van het fonds. In het kader van de duurzaamheid van het beloningsbeleid wordt rekening gehouden met de langetermijnbelangen en de strategie van het pensioenfonds. Het bestuur en de andere organen van het fonds nemen deze uitgangspunten in acht bij het vervullen van hun taken die gaan over het beloningsbeleid. Het bestuur is zich bewust van het benodigde maatschappelijke draagvlak en schenkt hier aandacht aan.

Als medebeleidsbepalers in dienst zijn van de onderneming, is norm 34 onder paragraaf 2.8 van toepassing.

Het bestuur bepaalt het arbeidsvoorwaardenbeleid voor de functionarissen die in dienst zijn van het fonds. Uitgangspunt bij de vaststelling hiervan vormen de arbeidsvoorwaarden die gebruikelijk zijn in de pensioenfondsensector, en die aanvaardbaar zijn gelet op de bedrijfstak, onderneming of beroepsgroep waarvoor het fonds de pensioenregeling uitvoert.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn de volgende niveaus onderscheiden:

NIET:	Er wordt geen melding gemaakt van het beloningsbeleid. Uit de jaarstukken blijkt dat de bezoldiging van het bestuur groter is dan 0 euro.
VOLLEDIG:	Het fonds meldt een beheerst en duurzaam beloningsbeleid te hebben, ofwel uit de jaarstukken blijkt dat het bestuur geen bezoldiging ontvangt van het pensioenfonds.

Bevindingen:

Fondsen geven in relatief weinig gevallen in de openbare stukken inzicht in het beloningsbeleid van bestuursleden en de achtergronden daarvan. Om deze reden is de naleving van deze norm niet goed toetsbaar. Een groot deel van de (vooral kleinere) fondsen meldt wel dat bestuursleden geen (aparte) beloning ontvangen voor hun bestuurswerk naast hun salaris uit hun dienstverband met de werkgever, of alleen vacatiegeld ontvangen (in geval van externe leden).

DNB klasse	Niet	Volledig	Totaal
1 en 2	36%	64%	25
3	38%	62%	128
4	36%	64%	44
5	68%	32%	25
TOTAAL	41%	59%	100%

Norm 78

De beloning staat in redelijke verhouding tot de gedragen verantwoordelijkheid, de aan de functie gestelde eisen en het tijdsbeslag.

Toelichting

Norm 78 laat ruimte om - waar dat nodig is - bestuursleden, leden van het intern toezicht, andere medebeleidsbepalers en externe commissieleden met specifieke deskundigheid en competenties aan het fonds te kunnen binden, door een passende beloning te bieden. Het bestuur moet hier verantwoord en zorgvuldig afwegen wat past gezien de aard en de doelstelling van het fonds, en wat het belang is van een kwalitatief goede besturing van het fonds.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn de volgende niveaus onderscheiden:

NIET:	Het fonds geeft geen informatie over het beloningsbeleid voor leden van bestuur, VO/BO en Raad van Toezicht, dan wel het fonds omschrijft niet hoe een beloning is gerelateerd aan de werkzaamheden.
BEPERKT:	Het fonds beschrijft dat het beloningsbeleid is vorm gegeven in relatie tot verantwoordelijkheden ofwel tot de eisen ofwel tot het tijdsbeslag.
VOLLEDIG:	Het fonds beschrijft hoe het beloningsbeleid is vorm gegeven in relatie tot verantwoordelijkheden, eisen én tijdsbeslag.

Bevindingen:

Diverse fondsen melden dat de bestuurders geen beloning ontvangen vanuit het fonds. Vanwege het ontbreken van nadere informatie kan hieruit worden afgeleid of de reguliere salarissen van de bestuurders (dus uit hoofde van hun dienstverband met de onderneming) in lijn zijn met de verantwoordelijkheden en eisen uit hoofde van hun functie bij het pensioenfonds. Om deze reden is het aandeel van de score "niet" zeer groot.

Een vijfde deel van de fondsen meldt expliciet dat het beloningsbeleid van de bestuursleden in relatie staat tot (sommige of alle genoemde aspecten van) de functie.

De grotere fondsen geven op dit punt meer inzicht dan de kleine fondsen.

DNB klasse	Niet	Beperkt	Volledig	Totaal
1 en 2	100%	0%	0%	25
3	80%	13%	7%	128
4	75%	11%	14%	44
5	72%	12%	16%	25
TOTAAL	81%	11%	9%	100%

Norm 79

Het bestuur is terughoudend als het gaat om prestatiegerelateerde beloningen. Prestatiegerelateerde beloningen zijn niet hoger dan 20 procent van de vaste beloning. Ze zijn niet gerelateerd aan de financiële resultaten van het fonds.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn de volgende niveaus onderscheiden:

NIET:	Het fonds geeft geen informatie over het toepassen van prestatie-gerelateerde beloningen, en de beloning van de bestuurders in het verslag jaar bedraagt meer dan 0 euro.
VOLLEDIG:	Het fonds rapporteert dat het geen (vaste of prestatie-gerelateerde) beloningen verstrekt. Of het fonds geeft aan dat het in het beloningsbeleid geen prestatie-gerelateerde beloning toepast, c.q. dat deze niet hoger is dan 20 procent van de vaste beloning en niet gerelateerd aan de financiële resultaten van het fonds.

Bevindingen:

Bijna geen fonds rapporteert expliciet over prestatie gerelateerde beloningen. Veel kleine fondsen melden wel dat bestuursleden en leden van VO / BO en Raad van Toezicht niet apart worden beloond, naast hun beloning uit normaal dienstverband met de onderneming (alleen vacatiegeld, indien van toepassing). De rapportage van deze fondsen voldoet daarmee aan de norm.

Daar waar er wel sprake is van een beloningsbeleid is vaak niet beschreven of hierin sprake is van variabele, prestatie-gerelateerde beloning. De rapportage van deze fondsen is dan beoordeeld als niet te voldoen aan deze norm.

DNB klasse	Niet	Volledig	Totaal
1 en 2	36%	64%	25
3	39%	61%	128
4	45%	55%	44
5	72%	28%	25
TOTAAL	43%	57%	100%

Norm 81

Bij tussentijds ontslag van een bestuurslid zonder arbeidsovereenkomst of van een lid van het intern toezicht verstrekt het bestuur geen ontslagvergoeding. Bij ontslag van een (andere) medebeleidsbepaler moet een eventuele ontslagvergoeding passend zijn gelet op de functie en de ontslagreden.

Toelichting

Het bestuur van een pensioenfonds kan gebruikmaken van deskundigen die geen lid van het bestuur zijn, maar wel medebeleidsbepaler zijn, in de zin van DNB-toetsing. Te denken valt aan een beleggingsexpert in de beleggingscommissie. Deze personen zijn niet in dienst van het fonds, maar zijn vaak wel voor langere termijn aangesteld. Bij tussentijds ontslag kan het bestuur, afhankelijk van de reden van het ontslag, voorzien in een vergoeding. Ook bij uitvoerende bestuurders kan een ontslagvergoeding aan de orde zijn.

Beoordeling:

In de toetsing van de verslaglegging over deze norm zijn twee niveaus onderscheiden:

NIET:	In jaarverslag en op de website wordt geen melding gemaakt van de mogelijkheid van een ontslagvergoeding en de totale bezoldiging van bestuurders in het verslagjaar is groter dan 0 euro.
VOLLEDIG:	In jaarverslag en op de website wordt beschreven dat er geen of een passende ontslagvergoeding wordt verstrekt in bepaalde situaties. Ofwel uit het jaarverslag is duidelijk dat de bezoldiging van de bestuurders in het verslagjaar niet hoger is dan 0 euro.

Bevindingen:

De rapportage over deze norm is moeilijk te toetsen. Geen enkel fonds gaat in op de mogelijkheid van een ontslagvergoeding. Hierdoor is het niet duidelijk of dit betekent dat men geen ontslagvergoeding hanteert c.q. dat deze, indien de mogelijkheid wel bestaat, inderdaad voldoet aan de norm.

Als gevolg van deze onduidelijkheid is het oordeel over deze meeste fondsen dat deze norm niet zichtbaar wordt gevolgd, met uitzondering van de fondsen die aangeven dat ze hun bestuurders niet belonen. Om deze reden laten de kleine fondsen hier een groter aandeel "volledig" zien dan de grote fondsen.

DNB klasse	Niet	Volledig	Totaal
1 en 2	36%	64%	25
3	39%	61%	128
4	45%	55%	44
5	76%	24%	25
TOTAAL	43%	56%	100%

Samenvatting thema Beloningsbeleid

Ten aanzien van het beloningsbeleid zijn er twee groepen fondsen te onderscheiden. Een groot deel van de, kleinere, ondernemingspensioenfondsen geeft aan bestuurders en leden van het VO niet apart te belonen omdat zij een contract hebben met (een van) de aangesloten werkgever(s). Externe (bestuurs)leden ontvangen dan veelal vacatiegeld. Hiermee is wel duidelijk dat het beloningsbeleid beheerst en duurzaam is, er geen prestatie-gerelateerde beloning plaatsvindt en dat er geen sprake is van ontslagvergoeding, maar is niet vastgesteld dat de beloning van de bestuurders passend is.

De fondsen die hun bestuurders wel belonen geven meestal geen inzicht in de achterliggende overwegingen voor de vormgeving van dit beleid.

Voor beide groepen betekent dit dat de rapportage momenteel niet volledig dekkend is en dat een inhoudelijke toetsing van de naleving van de normen op basis van de publiek toegankelijke informatie niet goed mogelijk is.

5 Mogelijke verbeterpunten

Een groot aantal van de geselecteerde normen van de Code wordt op dit moment al gedeeltelijk of volledig nageleefd. Fondsen geven bijvoorbeeld inzicht in de gemaakte kosten; ze verantwoorden, vaak uitgebreid, gemaakte beleidskeuzes en de beheersing van risico's; het functioneren van het bestuur wordt met regelmaat geëvalueerd en er bestaan klachten- en geschillenregelingen.

Er is echter ook een aantal punten aan te wijzen in de rapportage die verbetering behoeven bij toekomstige implementatie van de Code. Dit zijn vaak punten waarvan het op dit moment lastig is de naleving te toetsen omdat er niets of weinig over het thema wordt vermeld. In dit hoofdstuk geven we een totaalbeeld van de mate van de rapportage over de naleving van de normen.

Een norm die in de beschrijving of uitwerking door de fondsen nog verbetering behoeft is **norm 25**. Op dit moment beperkt de rapportage over de doelen van het communicatiebeleid zich veelal tot het vergroten van het inzicht van deelnemers in de eigen pensioensituatie en de situatie van het fonds. Er is weinig specifieke aandacht voor het vergroten van het pensioenbewustzijn of het versterken van de dialoog met belanghebbenden over het gevoerde of te voeren beleid.

Vrijwel zonder uitzondering geven de fondsen geen inzicht in de overwegingen rondom de uitvoeringskeuze conform **norm 31**. De fondsen vermelden over het algemeen de partijen aan wie zij onderdelen hebben uitbesteed maar zij kunnen in de toekomst tevens vastleggen welke overwegingen daaraan ten grondslag hebben gelegen. Tevens dient duidelijk te zijn hoe deze informatie beschikbaar wordt gemaakt voor belanghebbenden.

Pensioenfondsen geven weinig inzicht in de afspraken die zij maken met uitvoerders. Het blijft veelal bij het vermelden dat er met de uitvoerders service level agreements zijn afgesloten en dat de uitvoerders periodiek rapporteren over de uitvoering ervan. Hoewel deze punten vaak summier omschreven zijn wordt hiermee aan norm 33 grotendeels voldaan. In veel mindere mate wordt er voldaan aan **normen 34 t/m 37**. Vrijwel geen van de fondsen vermeldt beloningsbeleid of een klokkenluidersregeling wanneer het ingaat op geldende uitbestedingsafspraken. Er wordt niet gesproken over het in de uitbestedingsovereenkomsten opnemen van adequate maatregelen voor als de dienstverlener of een door hem ingeschakelde derde onvoldoende presteert, de overeenkomst niet naleeft of schade veroorzaakt door handelen of nalaten. Tot slot wordt in een enkel geval gesproken over het evalueren van de kwaliteit van de uitbestede uitvoering.

In het gros van de jaarverslagen wordt niet gesproken over het evalueren van het functioneren van de accountant of actuaris en dit maakt het moeilijk te toetsen of aan **norm 39** opvolging is gegeven. Volgens deze norm dient het bestuur ten minste eenmaal per vier jaar het functioneren van de accountant en de actuaris te beoordelen en de uitkomsten met de desbetreffende accountant of actuaris te bespreken. Tevens dient het bestuur intern toezicht en het VO of BO van de uitkomsten op de hoogte te stellen.

De meeste fondsen hebben op dit moment nog geen klokkenluidersregeling (NB Deze norm gold nog niet eerder voor pensioenfondsen.). Er is tevens niet op andere wijze inzichtelijk gemaakt op welke wijze en bij wie degenen die financieel afhankelijk zijn van het fonds, hierover kunnen rapporteren. De rapportages voldoen hierdoor op dit moment nog niet aan **normen 43 en 44**.

Bij veel fondsen zijn de benoemingsprocedures van bestuursleden en leden van de Raad van Toezicht niet inzichtelijk. Er wordt veelal vermeld door welke (externe) partijen kandidaten

voorgedragen worden maar het is vaak niet bekend welke rol de bestuursleden of andere interne organen spelen bij de uiteindelijke benoeming. Daarbij is het van veel fondsen niet bekend of vacature eisen vastgelegd zijn in algemene of persoonlijke profielschetsen of competentievisies. De rapportages voldoen derhalve vaak nog niet (volledig) aan normen **45, 47 en 49**.

Er zijn maar weinig fondsen die aangeven diversiteit na te streven in de bezetting van de organen of waar uit de documenten blijkt dat er vrouwen of personen jonger dan 40 jaar oud in het bestuur en VO zitting hebben. Voor veel fondsen zijn er dus op het vlak van **norm 66, 67 en 68** nog wat verbeteringen door te voeren.

De meeste fondsen geven weinig inzicht in het beloningsbeleid dat ze hanteren en hiermee voldoen de rapportages vaak niet (volledig) aan de gestelde eisen binnen **normen 77, 78, 79 en 81**. Fondsen vermelden de beloningen die zij aan hun bestuurders uitkeren maar ze vermelden niet op basis waarvan deze bedragen tot stand zijn gekomen. Er wordt zelden gesproken over het uitvoeren van een passend, beheerst en duurzaam beloningsbeleid. Een aantal pensioenfondsen vermeldt dat de bedragen afhankelijk zijn van de geïnvesteerde tijd, maar ze leggen geen link naar gedragen verantwoordelijkheid of aan de functie gestelde eisen. Er wordt veelal niet vermeld of er prestatie-gerelateerde beloningen of ontslagvergoedingen uitgekeerd worden.

Postbus 4175
3006 AD Rotterdam
Nederland

Watermanweg 44
3067 GG Rotterdam
Nederland

T 010 453 88 00
F 010 453 07 68
E netherlands@ecorys.com

W www.ecorys.nl

Sound analysis, inspiring ideas